RNI NO. MAHMAR/2020/84035

Its 100% guaranteed course
सबसे आसान तरीकेसे
अंग्रेजी बोलना
सिखानेके लियेही
हम जाने जाते है।
Sachin Sir's English Speaking
9028851719

BAHUJAN SAURABHA

बहुजन सौरभ

उपलब्ध आहे!
मिस्त्री, टाइल्स फिटर, पेंटर, कारपेंटर, प्लंबर इत्यादीसाठी खालील नंबर वर संपर्क करावा.

संपर्क
मो. 8482839451

शुक्रवार, ०७ नोव्हेंबर २०२५ | वर्ष : ५ | अंक : २२९ | दैनिक | किंमत : ₹ ५/-
Friday, 07 October 2025 | Year : 5 | Issue : 229 | Daily | Rate: Rs. 5/-

बिहार निवडणूकीत 60.18 टक्के मतदान

16 मंत्र्यांचे भवितव्य ईव्हीएममध्ये सील

पटणा : बिहार विधानसभा निवडणुकीच्या पहिल्या टप्प्यातील मतदान संपले आहे. सकाळी 7 ते सायंकाळी 5 वाजेपर्यंत 60.13 टक्के मतदान झाले. बेगुसरायमध्ये सर्वाधिक 67.32 टक्के मतदान झाले, तर शेखपुरामध्ये सर्वात कमी 52.36 टक्के मतदान झाले. तथापि, पहिल्या टप्प्यातील मंत्रिपदांच्या जागांचा विचार केला तर कल्याणपूरमध्ये सर्वाधिक 71.62 टक्के मतदान झाले, तर बनकीपूरमध्ये सर्वात कमी 40.00 टक्के मतदान झाले.

बिहार विधानसभा निवडणुकीच्या पहिल्या टप्प्यात 16 मंत्र्यांच्या जागांवरही मतदान झाले आहे. यामध्ये 15 जागा अशा आहेत जिथे गेल्या वेळेपेक्षा जास्त मतदान झाले आहे. 2020 च्या निवडणुकीच्या तुलनेत कुधनी ही एकमेव जागा आहे जिथे कमी मतदान झाले. दोन्ही पक्ष म्हणत आहेत की या 15 जागांवर जास्त मतदान होणे त्यांच्या फायद्याचे आहे. सत्ताधारी पक्ष म्हणत आहे की जनता सरकारच्या कामावर खूश आहे, त्यामुळे अधिकाधिक लोकांनी मतदान केले आहे. तर विरोधकांचा असा विश्वास आहे की जास्त मतदान होणे हे सरकारविरुद्धची नाराजी दर्शवते. लोक सध्याच्या सरकारच्या मंत्र्यांवर खूश नाहीत आणि त्यांनी या नाराजीचे मतदानात रूपांतर केले आहे.

दरभंगा (सदर) मध्ये, भाजपचे संजय सरावगी यांचा सामना विकासशील इन्सान पक्षाचे उमेश साहनी यांच्याशी आहे. ते मुकेश साहनी यांच्याच जातीचे आहेत, जे मल्लाह आहेत. निवृत्त महानिरीक्षक आरके मिश्रा जन सूरज पक्षाकडून निवडणूक लढवत आहेत. बहुल पक्षाच्या पुष्पम प्रिया चौधरी देखील निवडणूक लढवत आहेत. अंतर्गत तोडफोडीशी लढणे हे एक मोठे आव्हान आहे.

काँग्रेसचे ऋषी मिश्रा हे जाले येथे भाजपच्या जीवेश कुमार यांच्याविरुद्ध निवडणूक लढवत आहेत. ते आरजेडीसोबत होते . आणि शेवटच्या क्षणी त्यांनी काँग्रेसचे तिकीट घेतले आहे. काँग्रेसचे शेवटचे उमेदवार मशकूर अहमद रहमानी यावेळी अपक्ष म्हणून निवडणूक लढवत आहेत. सर्व काही मुस्लिम मतांवर अवलंबून आहे. जनसूराज यांनी लोहार जातीचे रणजीत शर्मा यांना उमेदवारी दिली आहे.

कुधनीमध्ये भाजपच्या केदार प्रसाद गुप्ता यांच्या विरोधात राष्ट्रीय जनता दलाचे बबलू कुशवाह यांना उमेदवारी देण्यात आली आहे. जनसुराजने येथून मोहम्मद अली इरफानला मैदानात उतरवले आहे.

साहिबगंजमध्ये भाजपचे राजू कुमार सिंह यांचा सामना राष्ट्रीय जनता दलाच्या पृथ्वी राय यांच्याशी आहे. भाजपला टक्कर देण्यासाठी जनसुराज पक्षाने राजपूत ठाकूर हरिकिशोर सिंह यांना उमेदवारी दिली आहे.

राष्ट्रीय जनता दलाने सिवानमध्ये भाजपच्या मंगल पांडे यांच्या विरोधात अवध बिहारी चौधरी यांना उमेदवारी दिली आहे. चौधरी यांनी महाआघाडी सरकारच्या काळात विधानसभा अध्यक्ष म्हणूनही काम केले होते. येथे जान सूरज यांनी भाजपला दिलासा दिला आहे. आरजेडी-काँग्रेसची मुख्य मतपेढी असलेल्या मुस्लिम समुदायाच्या शेख समुदायातील उद्योगपती इंतेकाब अहमद यांना उमेदवारी देण्यात आली आहे.

लखीसरायमध्ये भाजपचे विजय कुमार सिन्हा आणि काँग्रेसचे अमरेश कुमार अनीश यांचा सामना आहे. भाजपच्या मूळ मतदारांना डोळ्यासमोर ठेवून जन सूरजने भूमिहार समाजातील शिक्षणतज्ज्ञ सूरज कुमार यांना उमेदवारी दिली आहे.

राष्ट्रीय जनता दलाने तारापूरमध्ये भाजपच्या सम्राट चौधरी यांच्या विरोधात अरुण साह यांना उमेदवारी दिली आहे. जान सूरज या मतदारसंघातील भाजपच्या प्रमुख मतदारांना लक्ष्य करत आहेत, म्हणून त्यांनी एका राजपूत डॉक्टरला उमेदवारी दिली आहे. येथे सम्राट चौधरी आणि अरुण साह यांच्या विरोधात डॉ. संतोष सिंह निवडणूक लढवत आहेत.

कम्युनिस्ट पार्टी ऑफ इंडिया (मार्क्सवादी-लेनिनवादी) लिबरेशन, किंवा सीपीआय (एमएल) ने गोपाळगंजमधील भोरे येथून जेडीयूच्या सुनील कुमार यांच्या विरोधात उमेदवार उभा केला आहे. एमएलने भोरे येथून पासवान धनंजय यांना उमेदवारी दिली आहे. येथून जनसुरजच्या उमेदवार प्रीती किन्नर यांना उमेदवारी दिल्यानंतर ही जागा चर्चेत आहे. दरम्यान, राष्ट्रीय जनता दलाने सारणमधील अमनौर येथून भाजपच्या कृष्ण कुमार मंटू यांच्या विरोधात सुनील राय यांना उमेदवारी दिली आहे. भाजपच्या मुख्य गटाला, भूमिहार जातीला आकर्षित करण्यासाठी, जनसुरज यांनी येथून राहुल सिंह यांना तिकीट दिले आहे.

बिहार विधानसभा निवडणूक 2025

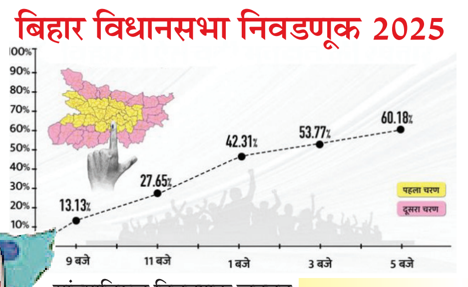

कुल मतदान		
57.22%	2020	
53.77%	2025	

आंकड़े दोपहर 3:00 बजे

	2020	2025
सबसे ज्यादा	मीनापुर 65.26%	मीनापुर 64.72%
सबसे कम	कुम्हरार 35.27%	दीघा 31.89%

उपमुख्यमंत्री विजय यांच्या ताफ्यावर फेकली चप्पल

लखीसराय/पाटणा : 2025 च्या बिहार विधानसभा निवडणुकीतील पहिल्या टप्प्यातील मतदानादरम्यान, गुरुवारी लखीसराय जिल्ह्यातील खुडियारी गावात तणाव निर्माण झाला जेव्हा उपमुख्यमंत्री आणि भाजप उमेदवार विजय कुमार सिन्हा यांच्या ताफ्यावर आरजेडी समर्थकांनी हल्ला केला. जमावाने सिन्हा यांच्या वाहनावर चप्पल, दगड आणि शेण फेकले आणि 'त्यांना मृत्युदंड असो'असे ओरडले. घटनास्थळी असलेल्या पोलिसांनी परिस्थिती नियंत्रणात आणली आणि जमावाला पांगवले. (सीईसी) ज्ञानेश कुमार यांनी बिहारचे पोलिस महासंचालक (डीजीपी) यांना तात्काळ कारवाई करण्याचे निर्देश दिले. निवडणूक आयोगाने सांगितले की कोणीही कायदा हातात घेऊ नये आणि दोषी आढळणाऱ्यांवर कठोर कारवाई केली जाईल. आयोगाने सर्व मतदारांना त्यांच्या मतदान केंद्रांवर जाऊन निर्भयपणे मतदान करण्याचे आवाहन केले.

विधानसभा 2020 मध्ये मतदान (टक्के) 2025
(सायंकाळी 5 वाजेपर्यंत)

विधानसभा	2020	2025
सोनवर्षा	53.73	56.17 टक्के
दरभंगा (सदर)	55.79	- 58.29 टक्के
जाळे	54.14	58.68 टक्के
कुधनी	64.18	59.47 टक्के
साहेबगंज	59.56	62.63 टक्के
सकाळ	53.98	61.05 टक्के
अमनौर	56.57	64.98 टक्के
सिवान	54.42	57.38 टक्के
कल्याणपूर	57.93	71.62 टक्के
सराईरंजन	60.86	70.19 टक्के
बच्छवारा	60.87	69.67 टक्के
बिहार शरीफ	48.51	53.05 टक्के
नालंदा	54.68	60.63 टक्के
बनकीपूर	35.91	40.00 टक्के
लखीसराय	52.78	60.51 टक्के
तारापूर	55.00	58.33 टक्के

महत्त्वाच्या बातम्या

मोटरमनसह रेल्वे कर्मचाऱ्यांचे सीएसएमटी स्थानकात आंदोलन

मुंबई : मध्य रेल्वेच्या कर्मचाऱ्यांनी छत्रपती शिवाजी महाराज टर्मिनस स्थानकात आंदोलन सुरू केल्याने लोकल रेल्वे सेवा ठप्प झाली आहे. मोटरमनसह रेल्वे कर्मचाऱ्यांनी सायंकाळी साडेपाच वाजता आंदोलन सुरू केले. त्यामुळे 5 वाजून 40 मिनिटांपासून कल्याणच्या दिशेने एकही रेल्वे गाडी धावलेली नाही. त्यामुळे सर्वच रेल्वे स्थानकांवर प्रवाशांची गर्दी वाढली आहे. ऐन गर्दीच्या वेळेत मोटरमनसह रेल्वे कर्मचाऱ्यांनी सीएसएमटी रेल्वे स्थानकात आंदोलन सुरू केले. अचानक डाऊन दिशेने जाणाऱ्या सर्वच गाड्या छत्रपती शिवाजी महाराज टर्मिननसमध्ये उभ्या असून, फलाटांवर प्रचंड गर्दी झाली आहे.

...तर भाजपा नेत्यांना झाडाला बांधून ठेवा : TMC आमदार

कोलकाता : पश्चिम बंगालमध्ये SIR वरून राजकारण तापलं आहे. सत्ताधारी तृणमूल काँग्रेस SIR ला विरोध करत आहे. विविध ठिकाणी निदर्शने होत आहेत. याच दरम्यान, तृणमूल काँग्रेसच्या आमदार असीमा पात्रा यांचा एक व्हिडीओ सोशल मीडियावर जोरदार व्हायरल होत आहे, ज्यामध्ये त्या भाजपा नेत्यांना झाडांना बांधण्याबद्दल बोलत आहेत. SIR प्रक्रियेचा निषेध करण्यासाठी ही बैठक आयोजित करण्यात आली होती. व्हायरल होणाऱ्या व्हिडीओमध्ये धनियाखालीच्या आमदार असीमा पात्रा पुढे म्हणाल्या, 'मी चुचुरातील प्रत्येक नेत्याला सांगेन की, जर तुम्हाला शहर ब्लॉकमध्ये भाजपा नेते दिसले तर त्यांना ताबडतोब झाडाला बांधा. ते बंगालमधील लोकांची नावे काढून टाकू इच्छितात.'

बच्चू कडूंचे शेतकरी आंदोलन का थांबविले ?

नागपूर : शेतकरी नेते बच्चू कडू यांच्या नेतृत्वात मागील आठवड्यात नागपूरमध्ये 'महाएल्गार मोर्चा' काढण्यात आला होता. वर्धा मार्गावर हजारो शेतकऱ्यांनी ठिय्या दिल्याने या मार्गावरील वाहतूक ठप्प झाली होती. आंदोलनामुळे हजारो नागरिक रस्त्यावर अडकले होते आणि त्यांच्या सुरक्षिततेचा प्रश्न निर्माण झाला. गुरुवारी न्या. अनिल किलोर आणि न्या.रजनीश व्यास यांच्या खंडपीठाने केला. न्यायालयाने अनेकदा शेतकऱ्यांच्या प्रश्नांना न्याय दिला आहे. कर्जमाफीच्याबाबतही अनेकदा न्यायालयाच्या आदेशानंतर कारवाई सुरू झाली आहे. सिंचन घोटाळबाबतची जनहित याचिकाही शेतकऱ्यांच्या हितासाठीच होती, असे न्यायालय म्हणाले. न्यायालयाने शेतकरी आंदोलनाविरोधात किती वेळा आदेश पारित केले आहेत, याचा अभ्यास करून या आणि मगच विधान करा. आम्ही शेतकरीविरोधी नाही. आमच्यासाठी सर्वच समान आहेत. मात्र बच्चू कडूंचे विधान न्यायालय शेतकरीविरोधी असल्याचे दाखवण्याचा प्रयत्न ठरते. अधिकारासाठी लढण्यासाठी तुम्ही दुसऱ्याचा हक्कांवर गदा आणू शकत नाही. दुसऱ्यांना त्रास न देता विरोध प्रदर्शन केल्यावर सर्व लोक तुम्हाला समर्थन करतील, असे मत न्यायालयाने नोंदवले. न्यायालयाने नागरिकांना होणाऱ्या त्रासामुळे आंदोलनाची दखल घेतली, शेतकरी आंदोलन करत आहेत म्हणून नव्हे, असे स्पष्टीकरण देत न्यायालयाने याचिका निकाली काढली.

संघ स्वयंसेवक विषारी झाड, 'ट्रोलर्स' विरोधात वंचित आक्रमक

अकोला : 'आरएसएस स्वयंसेवक विषारी झाड आहे' असे फलक लावत वंचित बहुजन आघाडीच्यावतीने 'ट्रोलर्स' विरोधात तीव्र आंदोलन छेडण्यात आले. गुन्हे दाखल झालेल्या समाज माध्यमातील ट्रोलर्सला तत्काळ अटक करण्याची मागणी वंचित युवा आघाडीच्या पदाधिकारी व कार्यकर्त्यांनी केली आहे.

वंचित बहुजन युवा आघाडी जिल्हा व महानगरच्यावतीने समाज माध्यमातील 'ट्रोलर्स'ला अटक करण्याच्या मागणीसाठी अकोला जिल्हाधिकारी कार्यालयासमोर धरणे आंदोलन केले. वंचित बहुजन आघाडीचे राष्ट्रीय अध्यक्ष अॅड. प्रकाश आंबेडकर आणि युवा नेते सुजात आंबेडकर 'ट्रोल' केले जात आहे. ट्रोल करणारे पैसे घेऊन हे कार्य करतात. त्यावर वंचित आघाडीने तक्रार दिल्यावर गुन्हे दाखल झाले. मात्र, पोलीस प्रशासनाने पुढे काहीच कारवाई केली नाही. याला विरोध आणि 'ट्रोलर्स'ला अटक करण्याच्या मागणीसाठी वंचित युवा आघाडीने आक्रमक भूमिका घेतली.

सलग पाच तास जिल्हाधिकारी कार्यालयासमोर आंदोलन करण्यात आले. यावेळी तीन मार्ग बंद करण्यात आले होते. 'ट्रोलर्स'ला अटक न केल्यास त्यांना आमच्या 'स्टाईल'ने ठोकून काढू, जिल्ह्यात निवडणूक प्रकिया सुरू असून निवडणूक शांततेत पार पाडण्यासाठी पोलिसांनी 'ट्रोलर्स'ला अटक करावे, अन्यथा पुढील अघोषित आंदोलन असेल, असा इशारा देण्यात आला.

अंदोलनस्थळी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या छायाचित्रासह 'राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघ हे विषारी झाड आहे' असे मोठे फलक झळकवले होते. यावेळी युवा आघाडी प्रदेश महासचिव राजेंद्र पातोडे, जिल्हाध्यक्ष श्रीकांत घोगरे, जिल्हा महासचिव राजकुमार दामोदर, महानगर अध्यक्ष वैभव खडसे, वंचितचे जिल्हाध्यक्ष प्रमोद देंडवे, महिला आघाडी जिल्हाध्यक्ष आम्रपाली खंडारे, भारिपचे जिल्हाध्यक्ष प्रदीप वानखडे, महासचिव मिलिंद इंगळे, पूर्व महानगर महासचिव मनोहर बनसोड, आदींसह पदाधिकारी व कार्यकर्ते मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. गेल्या काही दिवसांपासून वंचित आघाडीला समाज माध्यमातून 'ट्रोल' केले जात आहे.

भारतीय संघाने घेतली राष्ट्रपती द्रौपदी मुर्मू यांची भेट

नवी दिल्ली : 2025 च्या महिला विश्वचषक विजेत्या भारतीय संघाने गुरुवारी राष्ट्रपती भवनात राष्ट्रपती द्रौपदी मुर्मू यांची भेट घेतली. राष्ट्रपतींनी त्यांच्या ऐतिहासिक विजयाबद्दल त्यांचे अभिनंदन केले. याआधी बुधवारी संघाने प्रधानमंत्री मोदी यांची त्यांच्या निवासस्थानी भेट घेतली होती. रविवारी (2 नोव्हेंबर) हरमनप्रीतच्या नेतृत्वाखालील संघाने अंतिम सामन्यात दक्षिण आफ्रिकेचा 52 धावांनी पराभव करून विजेतेपद पटकावले. या खास भेटीदरम्यान, भारतीय कर्णधार हरमनप्रीत कौरने राष्ट्रपती द्रौपदी मुर्मू यांना भारतीय संघाची जर्सी भेट दिली. राष्ट्रपतींनी संघाचे अभिनंदन केले आणि म्हटले की त्यांनी इतिहास घडवला आहे आणि तरुण पिढीसाठी आदर्श बनले आहेत. तिने पुढे सांगितले की हा संघ भारताचे प्रतिबिंब आहे. ते वेगवेगळे प्रदेश, वेगवेगळी सामाजिक पार्श्वभूमी आणि वेगवेगळ्या परिस्थितीचे प्रतिनिधित्व करतात, परंतु ते एकच संघ आहेत - भारत.

या ऐतिहासिक विजयासह, हरमनप्रीत कौर विश्वचषक जिंकणारी चौथी भारतीय कर्णधार बनली आहे. कपिल देव, एमएस धोनी आणि रोहित शर्मा यांनी यापूर्वी भारताला विश्वविजेतेपद मिळवून दिले आहे. याचा अर्थ असा की महिला कर्णधार हरमनप्रीतनेही आता या प्रतिष्ठित यादीत आपले स्थान मिळवले आहे. हे भारताचे पहिले विश्वचषक विजेतेपद आहे, ज्यामुळे त्यांना 2005 आणि 2017 च्या अंतिम पराभवाचे दुःख विसरण्यास मदत झाली.

विजयच्या मुख्यमंत्रीपदाच्या उमेदवारीची घोषणा...

नवी दिल्ली : थलापती विजय यांच्या आगामी 'जाना नायकन' या चित्रपटाचे नवीन पोस्टर गुरुवारी प्रदर्शित झाले. चित्रपटाचे निर्माते केव्हीएन पिक्चर्स यांनी त्यांच्या सोशल मीडिया हँडलवर हे पोस्टर शेअर करून मोहिमेची सुरुवात जाहीर केली. बुधवारी तामिळनाडू वेत्री कझगम (टीव्हीके) ने विजय यांची मुख्यमंत्रीपदासाठी उमेदवारी जाहीर केल्यानंतर ही घोषणा करण्यात आली. ज्याचे कॅप्शन आहे 'चला सुरुवात करूया.' यात विजयला जनतेचा नेता म्हणून दाखवण्यात आले आहे. तो निळ्या रंगाचा शर्ट आणि वैमानिकाचा चष्मा घातलेल्या गर्दीत उभा आहे. पोस्टरमध्ये विजयला सामान्य माणसाचा नेता म्हणून दाखवण्यात आले आहे. 'जन नायगन' 9 जानेवारी रोजी, पोंगल/मंगळ संक्रांतीच्या निमित्ताने प्रदर्शित होईल. राजकारणात पूर्णपणे प्रवेश करण्यापूर्वी विजयचा हा शेवटचा चित्रपट असल्याचे मानले जाते. चाहत्यांना वाटते की हा त्यांच्यासाठी एक भव्य चित्रपट निरोप असेल. दक्षिण भारतातील प्रेक्षकांसाठी पोंगल हा एक खास उत्सव आहे, ज्यामुळे चित्रपटाच्या बॉक्स ऑफिस यशाची शक्यता वाढते. या वर्षाच्या सुरुवातीला चित्रपटाचे पहिले पोस्टर रिलीज झाले होते, ज्यामध्ये विजय डेनिम शर्ट आणि काळ्या जीन्समध्ये गर्दीसोबत सेल्फी काढत असल्याचे दाखवण्यात आले होते. एच. विनोथ दिग्दर्शित या चित्रपटात बॉबी देओल आणि पूजा हेगडे देखील मुख्य भूमिकेत आहेत. हा चित्रपट केव्हीएन प्रॉडक्शनने तयार केला आहे.

निधनवार्ता

कौशीबाई दशरथजी इंगळे

नागपूर : गुरुवार दि. 6 नोव्हेंबर 2025 रोजी पहाटे कौशीबाई दशरथजी इंगळे वय 92 वर्षे यांचे वृद्धापकाळाने निधन झाले. त्या रमेश इंगळे (54, पवनसुत नगर रमना मारुती नागपूर) यांच्या आई आणि ज्येष्ठ समाजसेवक महादेवराव जाधव यांच्या मावशी होत्या. त्यांचा अंत्यसंस्कार राहत्या घरून गंगाबाई घाटावर करण्यात आला.

ब्राझिलियन मॉडेल्सचे फोटो असलेल्या 14 मतदारांनी स्वतः केले मतदान

सोनीपत : काँग्रेस नेते राहुल गांधी यांनी सोनीपतमधील राय विधानसभा मतदारसंघाच्या यादीत त्याच ब्राझिलियन मॉडेलचे फोटो असलेल्या 22 मतदारांचा उल्लेख केला आहे. त्यापैकी चौदा जणांनी प्रत्यक्ष मतदान केले. त्यांचे फोटो निश्चितच चुकीचे होते, पण त्यांची मते नव्हती. एक महिला मतदान करण्यासाठी गावात आली नव्हती. कुंडली परिसरातील सात मतदारांची ओळख पटलेली नाही. त्यांची मतेही खरी असण्याची शक्यता नाकारता येत नाही. जेव्हा संवाद वृत्तसंस्थेने राय परिसरात राहुल गांधी यांनी जाहीर केलेल्या यादीची चौकशी केली तेव्हा गेल्या वर्षी झालेल्या विधानसभा निवडणुकीत मतदान केलेल्या या 14 जणांनी सांगितले की, हा फोटो आधीही चुकीचा होता. एका महिलेच्या जागी एका पुरूषाचा फोटो लावण्यात आला होता आणि एका पुरूषाच्या फोटोऐवजी त्याच गावातील दुसऱ्या महिलेचा फोटो लावण्यात आला होता. जेव्हा ते मतदान करण्यासाठी गेले तेव्हा निवडणूक अधिकाऱ्यांनी त्यांचे ओळखपत्र जुळवून त्यांना मतदान करण्याची परवानगी दिली. त्यांच्यापैकी काहींनी चुकीच्या फोटोवर आक्षेप घेतला तेव्हा सरपंचांनी त्यांना आश्वासन दिले की ते दुरुस्त केले जाईल.

माजी खासदार दानिश अली यांना धमकी ...

अमरोहा : माजी खासदार कुंवर दानिश अली आणि काँग्रेस नेते सचिन चौधरी यांच्यातील वाद अजूनही सुरूच आहे. गुरुवारी कुलदीप पोसवाल नावाच्या व्यक्तीने त्यांच्या फेसबुक आयडीवरून त्यांना धमकी दिली. रमेश बिधुरी यांचा हवाला देत त्यांनी अमरोहाला येऊ नये असा सल्ला दिला. माजी खासदार दानिश अली यांच्या जवळच्या एका काँग्रेस नेत्याने सायबर पोलिस ठाण्यात तक्रार दाखल केली आहे. पोलिस दोन्ही धमक्यांची चौकशी करत आहेत. काँग्रेस नेते सचिन चौधरी आणि माजी खासदार कुंवर दानिश अली यांच्यात सुरू असलेल्या शाब्दिक चकमकीमुळे सोशल मीडियावर त्यांचे समर्थकही समोरासमोर आले आहेत. त्यांच्यात जोरदार शाब्दिक चकमक सुरू आहे. बुधवारी दिल्लीतील रहिवासी अभिषेक पांडे यांनी फेसबुकवर धमकीदायक टिप्पणी केल्यानंतर, गुरुवारी या प्रकरणाने एक नवीन वळण घेतले. माजी प्रदेश काँग्रेस सचिव शमीम अय्युब म्हणाले की, गुरुवारी कुलदीप पोसवाल नावाच्या एका फेसबुक अकाउंटवरून माजी खासदार दानिश अली यांना इशारा देण्यात आला की ते आमच्या समाजाविरुद्ध कट रचत आहेत आणि त्यांनी ते थांबवावे. अन्यथा, आमचा समाज रमेश विधुरीने केलेल्यापेक्षाही आमची अवस्था वाईट करेल. जर तुमचे रमेश विधुरीशी वैर असेल तर ते फक्त त्याच्याकडेच ठेवा. अन्यथा, तुम्हाला अमरोहामध्ये प्रवेश दिला जाणार नाही. जर तुम्ही सहमत नसाल तर अमरोहाला येऊन पहा, तुम्हाला डाळी आणि पिठाची किंमत कळेल. सलग दुसऱ्या दिवशी धमक्या मिळाल्यानंतर, शमीम अय्युब यांनी पुन्हा अमरोहा पोलिसांकडे तक्रार केली आहे आणि कारवाईची मागणी केली आहे. सायबर सेल टीम दोन्ही प्रकरणांची चौकशी करत आहे. माजी खासदार दानिश अली यांनी या प्रकरणात काहीही बोलण्यास नकार दिला आहे. एसपी अमित कुमार आनंद म्हणाले की दोन्ही प्रकरणांची चौकशी सुरू आहे. यानंतर कारवाई केली जाईल.

बुद्ध विहार समन्वय समिती खामला नागपूर द्वारा संचालित 'समन्वय मॅरेज ब्युरो'

विवाह जोडणी उपक्रम
विवाहोच्छुकांसाठी
ऑनलाईन नोंदणी :
http://samanwaymarriagebuero.com

तसेच वधु-वर परिचय
मेळावा
21/12/25

: संपर्क :
दामोदर लोखंडे 7038902608, सिद्धार्थ खोब्रागडे 9423122375, ए.के. पाटील 7972987584

बहुजन सौरभ
इथे संपर्क साधावा

- **प्रवीण गायकवाड**
09850301528
विश्वकर्मा नगर, कुकडे लाऊड, वंजारीनगर, एम्प्रेस मिल कॉलनी
- **निलेश कांबळे**
मो नं. 94236 34976
एरिया : उंटखाना, दत्तात्रयनगर, सुभेदार ले आउट , म्हाळगीनगर
- **सुनील कुंभारे**
मो नं. 98238 94329
- **विशाखा नारायणे**
मो नं 99602 41648
एरिया : जोगी नगर , काशी नगर, धाडीवाल ले आऊट, सुयोग नगर, रानवाडी
- **प्रमोद चहांदे**
मो नं 9273170800
जोगी नगर, धाडीवाल ले आऊट, संयोग नगर, नरेंद्र नगर,
- **चंदू नगरारे**
मो नं. 9975968852
शताब्दी नगर, काशी नगर, अभयनगर, जयवंतनगर, भीम नगर, जोगी नगर.
- **निलेश वालदे**
9764772886
मोहन नगर. गौतम नगर, गड्डीगोदाम परिसर
- **मसारकर**
918080158604
धाडीवाल ले आउट.

“ धीर म्हणजे स्वत:चीच परिक्षा पहाणे. ”

बहुजन सौरभ **संपादकीय**

देशभक्तीचे प्रमाणपत्र कोण देणार ?

राजकारणात विस्मयकारक विरोधाभास हा काही नवीन विषय नाही. पण अलीकडे आपण अनुभवत असलेले विरोधाभास इतके स्पष्ट झाले आहेत. की आता सामान्य नागरिकालाच प्रश्न पडतो, खरे देशभक्त कोण आणि देशद्रोही कोण? भाजपचे मंत्री चंद्रशेखर बावनकुळे यांनी काही दिवसांपूर्वी जाहीर विधान केले. 'राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघावर बंदी आणणारे देशद्रोही आहेत.' हे विधान ज्या सहजपणे केले गेले, त्याच सहजतेने लोकांनी त्याचा अर्थ लावण्याचा प्रयत्न केला. पण इतिहासाच्या पानांवर नजर टाकली असता लक्षात येते की सरदार वल्लभभाई पटेल, तेव्हाचे देशाचे गृहमंत्री, यांनीच संघावर बंदी आणली होती. म्हणजे बावनकुळेंच्या तर्कानुसार सरदार पटेल 'देशद्रोही' ठरतात का? आता याच संदर्भात थोडे पुढे पाहू या. पटेल हे गांधींचे अनुयायी, काँग्रेसचे वरिष्ठ नेते आणि स्वातंत्र्य संग्रामातील अग्रणी व्यक्तिमत्व. त्यांनी राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघावर बंदी घातली आणि आज त्याच संघाच्या पाठबळावर सत्ता चालवणारे नेते त्यांना 'पूरक' ठरवतात. यातील विरोधाभास इतका ठळक आहे, की तो टोचतो राजकीय तर्काचा पाया नेमका कुठे आहे? प्रधानमंत्री नरेंद्र मोदी सरदार पटेलांना 'लोहपुरुष' म्हणत, भारताच्या एकीचे प्रतीक म्हणून गौरवतात. त्याचवेळी त्यांच्या पक्षातील मंत्री पटेलांच्या निर्णयाला देशद्रोहाची शिक्कामोर्तब करत आहेत. हा कोणता राजकीय ताळमेळ? काँग्रेसमुक्त भारताची घोषणा देणारे नेते अखेरीस काँग्रेसचेच एक ज्येष्ठ नेते आणि संस्थापक कार्यकर्ते असलेल्या पटेलांचे स्वप्न साकार करण्याचा दावा करतात. यात माणसाला राजकारणावर हसावे की इतिहासावर रडावे, हे ठरवणे कठीण होते. राजकारणात आदर्शांच्या व्याख्या वेगवेगळ्या असू शकतात. पण देशभक्तीला राजकीय चौकटीत अडकवणे ही सर्वात मोठी चूक आहे. एखाद्या विचारसरणीचे समर्थन किंवा विरोध यावरून देशभक्तीचा दर्जा ठरवला जाणे म्हणजे, लोकशाहीच्या आत्म्यावर आघात. पटेल असोत वा संघ, त्यांचे योगदान किंवा भूमिका समजून घेणे आवश्यक आहे, न्यायनिवाडा नव्हे. शेवटी प्रश्न उरतो तोच, देशभक्तीचे प्रमाणपत्र कोण देणार? इतिहास, विचारधारा की सत्तेवर आरूढ झालेले? 'देशभक्तीचे राजकारण आणि ऐतिहासिक विस्मरण' यावर राजकीय संवादात देशभक्तीचा पुरस्कार करणे एक सामान्य बाब आहे. पण अलीकडच्या काळात देशभक्ती ही राजकीय शस्त्र बनली आहे. तिची व्याख्या नेमकी कोण ठरवतो हा प्रश्न आता अधिक गंभीर झाला आहे. चंद्रशेखर बावनकुळे यांनी केलेले विधान 'राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघावर बंदी आणणारे देशद्रोही आहेत.' हे फक्त राजकीय भाष्य नाही, तर इतिहासाच्या पुनर्व्याख्येचा प्रयत्न आहे. पण हे विधान ऐतिहासिक सत्याशी विसंगत ठरते. कारण 1948 मध्ये महात्मा गांधींच्या हत्येनंतर गृहमंत्री सरदार वल्लभभाई पटेल यांनी संघावर तात्पुरती बंदी घातली होती. त्या निर्णयामागील विचारसरणी, सामाजिक परिस्थिती आणि देशातील तणावपूर्ण वातावरण समजून घेतल्याशिवाय त्या घटनेचा अर्थ लावणे अन्यायकारक ठरेल. पटेल हा काँग्रेसचा निष्ठावान नेता, एकात्म भारताचा शिल्पकार आणि गांधींच्या अहिंसेच्या मार्गाचा पुरस्कर्ता होता. त्यांच्या आयुष्याचा अविभाज्य भाग म्हणजे राष्ट्रीय एकता आणि संघटित भारताचा हेतू. संघावर घातलेली बंदी ही त्या काळातील परिस्थितीनुसार शिस्त आणि सुव्यवस्थेच्या दृष्टीने घेतलेली प्रशासकीय कारवाई होती, देशद्रोही पाऊल नव्हे. पण आज तेच ऐतिहासिक पाऊल राजकीय भाष्याच्या माध्यमातून देशभक्ती-विरोधी ठरवले जाते. दुसऱ्या बाजूला, नरेंद्र मोदी आणि त्यांचे सहकारी पटेलांना 'लोहपुरुष' म्हणून आदरांजली अर्पण करतात. पटेलांच्या स्मारकाची स्थापना, 'स्टॅच्यू ऑफ युनिटी', हे त्यांच्या राष्ट्रीय एकीच्या दृष्टिकोनाचे प्रतीक म्हणून साजरे केले जाते. पण जर पटेल देशद्रोही होते, तर त्या स्मारकाचे राजकारण कसे न्याय्य ठरते? हा प्रश्न केवळ पटेलांविषयी नाही, तर सत्ताधारी विचारसरणीच्या सुसंगततेविषयी आहे. यातून एक व्यापक सामाजिक परिणाम दिसतो. देशभक्ती आणि राष्ट्रवादाचा राजकीय वापर केल्याने ऐतिहासिक समज विकृत होऊ लागते. इतिहासात व्यक्तींचे योगदान आणि चुका दोन्ही असतात. त्यांना काळा-पांढरे करण्याची वृत्ती लोकशाहीला तोडते. देशभक्ती ही विरोधकांचा अपमान करण्याचे साधन बनल्यास समाज संवाद हरवतो. उदाहरणार्थ, ब्रिटिश राजवटीत काँग्रेस आणि सावरकर यांच्यातील मतभेद प्रखर होते, तरी दोघांचाही उद्देश होता. भारताच्या स्वातंत्र्याचा मार्ग. पण आज त्यातील एकाचा गौरव करणे आणि दुसऱ्याला देशद्रोही ठरवणे म्हणजे ज्या संकल्पनेवर राष्ट्र उभे आहे. तीच कमकुवत करणे. राजकीय संवादात मतभेद अपरिहार्य असतात, पण विचारसरणीपेक्षा वर राहून इतिहासाचा आदर राखणे हेच प्रगल्भ लोकशाहीचे लक्षण आहे. सरदार पटेल आणि राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघ दोघांनी आपल्या काळात राष्ट्रासाठी काही मोलाचे योगदान दिले आणि ते समजून घेणे हे धोरणात्मक प्रगल्भतेचे, केवळ निष्ठेचे नव्हे, द्योतक ठरेल. शेवटी म्हणावेसे वाटते, देशभक्ती म्हणजे प्रशंसेचे बक्षीस नव्हे; ती कृती आणि समज यांचा समतोल आहे. ■ ■

टेल लॅम्प सक्ती करा
अपघात रोखण्याचा प्रभावी उपाय

एका भीषण अपघातातून उठलेला प्रश्न! नुकताच हिंगणघाट-वर्धा रोडवरील धोतरा फाटा परिसरात घडलेल्या भीषण अपघाताने संपूर्ण वर्धा जिल्ह्यात दुःख आणि संतापाची लाट उधळली. अलीपुरकडे जाणाऱ्या रस्त्यावर उभ्या असलेल्या कंटेनरवर वाहनाची जोरदार धडक बसली आणि त्या वेळी दोन तरुण छायाचित्रकार व एक सहकारी विशांत वैद्य, गौरव गावंडे, तसेच वैभव शिवणकर यांचा अपघात झाला; यात दोघांचा मृत्यू झाला. हे केवळ एक अपघात नाही, तर आपल्या वाहन व्यवस्थेतील दुर्लक्षाचा परिणाम आहे. अशा घटना आपण वारंवार पाहतो. समृद्धी महामार्गावर, राष्ट्रीय महामार्गावर आणि राज्य महामार्गांवर. अपघातानंतर वाहतूक पोलिस आणि माध्यमे कारणे शोधतात, परंतु 'टेल लॅम्प' या छोट्या, परंतु अत्यावश्यक घटकाकडे दुर्लक्ष होते. टेल लॅम्प नसणे आवश्यक म्हणजे अदृश्य, पण प्राणघातक चूक आहे. रात्रीच्या वेळेस महामार्गावर अनेक वाहनह्य ट्रक, कंटेनर, ट्रॅक्टर किंवा मोठी गाड्या रस्त्यावर उभी असतात. त्यांच्या मागील भागात जर टेल लॅम्प (म्हणजे मागचा प्रकाश किंवा लाल दिवा) चालू नसेल, तर मागून येणाऱ्या वाहनाला ते दिसतच नाही. अंधारात उभ्या असलेल्या अशा वाहनावर जेव्हा एखादे वाहन मागून धडकते, तेव्हा परिणाम प्राणघातक ठरतो. ही केवळ चालकाची चूक नाही; ही वाहनधारकांची निष्काळजीपणा आणि प्रशासनाची दुर्लक्ष यांची संयुक्त जबाबदारी आहे. भारतीय मोटारी कायद्यानुसार प्रत्येक वाहनाला पुढे व मागे पुरेसा प्रकाश असणे बाध्यकारी आहे. मोटार वाहन कायदा, कलम 104 आणि 112 नुसार, वाहनाच्या मागील भागात लाल टेल लॅम्प नसेल किंवा तो कार्यरत नसेल, तर ती गंभीर चूक मानली जाते आणि वाहन चालवण्यास मनाई केली जाऊ शकते. तसेच, प्रत्येक वाहनाने रात्री चालताना किंवा उभे असताना मागील लाल दिवा चालू ठेवावा अशी स्पष्ट अट वाहन नियमावलीत आहे. परंतु वास्तव असे आहे की अंमलबजावणी नाही, तपासणी नाही आणि जबाबदारीची जाणीवही नाही. म्हणून अशा घटना पुन्हा पुन्हा घडतात. एक छोटा दिवा, परंतु मोठे जीव वाचवू शकतो. टेल लॅम्प म्हणजे केवळ एक 'लाल दिवा' नाही; तो जीवदान देणारा इशारा आहे. रात्रीच्या अंधारात तो मागून येणाऱ्या वाहनाला सांगतो, 'इथे एक वाहन आहे, सावधान राहा.' त्याच्या अभावामुळे घडणारे अपघात हे बहुतेकदा टाळता येणारे असतात. एक क्षणाच्या दुर्लक्षामुळे अनेक आयुष्यांचे दिवे विझतात. त्यामुळे एक टेल लॅम्प लावणे म्हणजे जीवन वाचवण्याची सामाजिक जबाबदारी आहे आणि म्हणून मी अपील करतो. 'टेल लॅम्प सक्ती करा.' वाहन विभागाने आणि पोलीस प्रशासनाने तात्काळ पुढाकार घेऊन सर्व वाहनांसाठी कार्यरत टेल लॅम्पची सक्ती करावी. यशस्वीपणे ही पावले उचलली गेल्यास अपघातविरहित भारताच्या दिशेने एक महत्त्वाचे पाऊल उचलले जाईल. टेल लॅम्प नसणे यासाठी किरकोळ दंड योजना असावी; तसेच तुरुंगशेकाही शिक्षेची तरतूद असली पाहिजे, तरच भीती निर्माण होईल. खाली MOTR कायद्यातील संबंधित कलमे आणि नियम माहिती दिले आहेत, कारण टेल लॅम्प (मागचा दिवा) नसणे, तो बंद पडणे, किंवा प्रकाशाचा अपर्याप्त आभास असणे ही सर्व बाबी लागू होतात. मोटार वाहन विभाग आणि पोलिसांनी टेल लॅम्प तपासणी सक्तीने करणे अत्यावश्यक आहे. पैशे देऊन सुटका होणे लोलुप आचरण असून, दंड व शिक्षा फक्त उपाय नाहीत; सरकारने जनजनजागृतीही करावी आणि चालकोंच्या कर्तव्याबद्दल प्रबोधन केले पाहिजे. संक्षेपात काय बदल केले : some स्पेसेस, विरामचुकी आणि टक्का/ध्वनी क्रम दुरुस्त केले. वाक्यरचना सरळ, अधिक स्पष्ट केली. शब्दसंग्रहात सामान्य Marathi वापर लागू केला. अनावश्यक ओव्हर-उच्चारण टाळले, पण? संदेश तसेच उद्देश कायम ठेवला. तुमचा अजून काही भाग सुधारायचा असेल का? अधिक स्पष्टता किंवा ठराविक भागासाठी पुनर्लेखन हवे असल्यास सांगा. ■ ■

अनिल वैद्य
माजी न्यायाधिश
9657758555

प्रज्ञासूर्याचा शालेय प्रवेश दिन

वर्णव्यवस्थेने शाळेच्या वर्गात बसू दिले नाही, मटक्यातील पाणी पिण्यास मनाई केली. दिवसेंदिवस तहानेने वर्गाच्या बाहेर बसून शिकणारा, प्रतिकूल परिस्थितीवर मात करून जगाच्या पाठीवर 32 पदव्या आणि 9 भाषा आत्मसात करणारा ज्ञानाचा महामेरू, संविधान शिल्पकार, धर्मनिरपेक्ष लोकशाही विश्वाचा समता आणि मानवतेचा दीपस्तंभ 'नॉलेज ऑफ सिम्बॉल' असे ओळखले जाणारे महान विद्वान डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर. त्यांचा जन्मदिवस 14 एप्रिल युनोच्या वतीने जागतिक ज्ञानदिन म्हणून साजरा केला जातो. तर 7 नोव्हेंबर हा त्यांचा शालेय प्रवेशदिन तात्कालीन राष्ट्रपती रामनाथ कोविंद यांनी भारतभर साजरा करण्याची घोषणा केली होती. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्यावर पीएच.डी करणारे विद्यार्थी जगात सर्वाधिक असल्याने, प्रज्ञासूर्यांचा 7 नोव्हेंबर शालेय प्रवेशदिन जागतिक स्तरावर साजरा व्हावा, ही खरी श्रद्धांजली ठरेल. सुभेदार रामजी सकपाळ ब्रिटिश सैन्यातून 1894 साली सेवानिवृत्त झाले. त्यानंतर कोरेगाव मायणी येथील तलाव बांधकाम प्रकल्पावर स्टोअर कीपर म्हणून नोकरी स्वीकारली आणि दापोली कॅम्पस सोडून साताऱ्यात स्थायिक झाले. छत्रपती शिवाजी महाराजांचे वारसदार प्रतापसिंहराजे भोसले यांनी आपल्या राजघराण्यातील मुलीसाठी 1828 साली सातारा राजवाड्यात शाळा सुरू केली होती. ब्रिटिश सरकारने 1851 साली ती शाळा सर्वांसाठी खुली करून 'गव्हर्नमेंट इंग्लिश मीडियम हायस्कूल' असे नाव दिले. याच शाळेत रामजी बाबांचे सुपुत्र भिवा रामजी आंबेडकर 7 नोव्हेंबर 1900 रोजी प्रवेशासाठी आले. शाळेच्या नोंदवहीत अनुक्रमांक 1914 वर 'भिवा रामजी आंबेडकर' अशी सही करून त्यांनी शालेय जीवनाची सुरुवात केली. रामजी बाबांना खात्री होती की, भिवाच्या पाऊलस्पर्शाने ही शाळा आणि सातारची भूमी पवित्र होईल व तिचे नाव जगभर पोहोचेल. भिवा बालवयातच 'आंबेडकर' अशी सही करू शकला, हे पाहून अनेकांना प्रश्न पडला. परंतु त्यावरून लक्षात येते की 'आंबेडकर' हे आडनाव कोणत्याही शिक्षकाने नव्हे तर स्वतः रामजी बाबांनी दिले. कारण कोकणात गावाच्या नावामागे 'कर' लावणारे बहुतेक ब्राम्हण असत. म्हणून रामजी बाबांनी आपल्या मुलाचे नाव 'भिवा महार' वाटू नये म्हणून 'आंबेडकर' असे आडनाव जोडले. भिवाला सही करायला येणे ही गोष्टी उल्लेखनीय आहे. कारण कबीरपंथीय रामजी बाबा हे सर्वसाधारण बाप नव्हते. त्यांनी भिवाला लहानपणापासूनच वाचन-लेखन आणि रामायण, महाभारत तसेच अठरा पुराणांचा अभ्यास शिकवला होता. यामागचा हेतू, भविष्यात बहुजन समाजातील एखाद्या एकलव्याचा अंगठा कोणी मागू नये आणि शंबूकाचा वध पुन्हा व्हायला नको हा होता. शाळेत प्रवेशाच्या दिवशी शिक्षक म्हणाले, 'बसण्याचे बस्तर नाही, उद्या या.' तेव्हा रामजी बाबांनी डोक्यावरचा जरीफेटा फाडून त्याचा तुकडा बस्तर म्हणून भिवाला दिला. त्यामुळे 7 नोव्हेंबर 1900 हा दिवस आदर्श पालक, जिज्ञासू विद्यार्थी आणि आश्चर्यचकित शिक्षक यांचा त्रिवेणी संगम ठरला. भिवाचे शिक्षण 1900 ते 1904 या काळात चौथीपर्यंत या शाळेत झाले. प्रतापसिंहराजे भोसले हायस्कूलमध्ये डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांची ही प्रवेशाची नोंद प्राचार्य, शाळेचा कर्मचारीवर्ग आणि पत्रकार अरुण जावळे यांनी 2000 साली शोधून काढली. त्यानंतर शाळा व जिल्हा परिषदेत दरवर्षी 7 नोव्हेंबर रोजी व्याख्यान, निबंध आणि चित्रकला स्पर्धा आयोजित केल्या जातात. आम्हीही चेंबूरमध्ये राहुल विद्यार्थी संघाच्या माध्यमातून हा दिवस साजरा करायला सुरुवात केली. 7 नोव्हेंबर 2014 रोजी सार्तायात तत्कालीन केंद्रीय कृषिमंत्री शरद पवार यांच्या उपस्थितीत या दिवसाचा राज्यभर गौरव करण्यात आला. नंतर समाजकल्याण मंत्री राजकुमार बडोले यांनी 2017 साली शासकीय निर्णय (जी.आर.) जारी करून सर्व शाळांमध्ये डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर शालेय प्रवेशदिन साजरा करणे अनिवार्य केले. 'मला मायभूमी नाही,' असे गांधींना सांगणारे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी शिक्षण आणि क्रांतीसाठी जगभर प्रवास केला आणि जिथे गेले तिथे आपल्या कार्याची अमिट छाप सोडली. आयुष्यभर विद्यार्थी असलेल्या डॉ. बाबासाहेबांचा संदेश होता. 'शिका ज्ञानासाठी, संघर्ष करा समतेसाठी आणि संघटित व्हा सत्तापरिवर्तनासाठी.' लोक राहण्यासाठी राजवाडे बांधतात, पण पुस्तकांसाठी राजगृह उभारणारे डॉ. बाबासाहेब हे अपूर्व व्यक्तिमत्त्व होते. केवळ 36 वर्षांत त्यांनी स्वतःचे आंबेडकरी युग निर्माण केले. आंबेडकरवाद हा केवळ मार्क्सवाद, गांधीवाद किंवा सावरकरवाद नव्हे, तर जगातील सर्व तत्तवज्ञानांना पुरून उरणारा विचारसरणीचा दीपस्तंभ आहे. संविधानामार्फत त्यांनी प्रत्येक मुलामुलीला मोफत आणि सक्तीचे शिक्षण मिळवून दिले. शिक्षण हे कल्पनांवर आधारित नव्हे, तर विवेकनिष्ठ आणि विज्ञाननिष्ठ असावे, यासाठी त्यांनी संविधानातील कलम 51 (अ) मध्ये तरतूद केली. आयुष्यभर शिक्षणासाठी संघर्ष करून त्यांनी शोषित, दलित, आदिवासी, वंचित, दुर्बल आणि भटके समाजातील विद्यार्थ्यांना प्रगतीचा दीपस्तंभ दिला. 7 नोव्हेंबर 1900 रोजी शाळेत प्रवेश घेणारे प्रज्ञासूर्य डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर पुढे स्वतः शाळा आणि महाविद्यालये स्थापन करणारे महान शिक्षणदाता बनले. आज त्यांच्या नावाने जगभरातील विविध देशांमध्ये शाळा व महाविद्यालये स्थापन झाली आहेत, ही भारतीयांसाठी अभिमानाची बाब आहे. या प्रज्ञासूर्यांच्या शालेय प्रवेश दिनाच्या हार्दिक शुभेच्छा! ■ ■

आनंद म्हस्के
मो. 8652325032

7 नोव्हेंबर हा शाळा प्रवेश दिन म्हणून सर्व शाळेत साजरा करायला पाहिजे...

7 नोव्हेंबर 1900 हा भीमराव रामजी आंबेडकर यांचा साताऱ्यातील पूर्वीचे गव्ह. हायस्कूल आताचे प्रतापसिंग हायस्कूल येथे भीमरावाचे आडनाव आंबेडकर असे लिहिण्यात आले. दाखल खारीज राजिस्टारला त्याची नोंद आहे. ते आंबेडकर कसे झाले? त्याचा सुद्धा थोडक्यात इतिहास आहे. पूर्वी कोकण लोकांमध्ये गावाचे नावासमोर `कर' लावून आडनाव लिहिण्याची तेथे प्रथा होती. शाळेत एक obc शिक्षक आंबेडकर होते, त्यांना उच्चारायला ते नाव कठीण जात होते म्हणून भीमरावाला जवळ बोलावून तुझे आडनाव आंबेडकर केले तर चालेल का? असे सुचविले आणि भीमराव यांनीही त्यास होकार दिला. त्यामुळे `आंबेडकर' नाव नोंदल्या गेले. पण ब्राम्हण स्वतःला सर्वश्रेष्ठ समजण्याच्या हट्टापायी इतिहासात घुसडून दिले की शिक्षक ब्राम्हण होता. तो मुळीच ब्राम्हण नव्हता. विद्यार्थी दशेपासूनच सर्व संकटावर मात् करून सतत अभ्यास करण्याच्या सवयीमुळे पुढे इंग्लंड मध्ये असताना डॉ. बाबासाहेब 18-18 आणि 21-21 तास अभ्यास करीत आणि म्हणूनच जो अभ्यासक्रम पूर्ण करण्यासाठी 8 वर्षे लागत तो त्यांनी 2 वर्षात पूर्ण केला. कोलंबिया (अमेरिका) विद्यापीठात अर्थशास्त्राचे प्राध्यापक असताना लाला लजपतराय हे आंबेडकरांना भेटले आणि त्यांचे प्राध्यापक सेलिगमन यांच्याजवळ आंबेडकरांची बुद्धिमत्तेबद्दल स्तुती केली. त्यावेळी सेलिगमन म्हणाले डॉ. आंबेडकर हे केवळ भारतीय विद्यार्थ्यांमध्ये बुद्धिमान नाहीत तर सर्व अमेरिकन विद्यार्थ्यांमध्ये सुद्धा सर्वात बुद्धिमान विद्यार्थी आहेत. पुढे कायद्याची बॅरिस्टर ही पदवी घेण्यासाठी `ग्रेज इन' इंग्लंड मधून डॉ. आंबेडकरांनी बॅरिस्टर ष्ठद्वष ही पदवी घेतली तेव्हा इंग्लंड मधील सर्व कायदेपंडित यांनी `भारतातील एकमेव' `कायदेपंडित' असा आंबेडकरांचा गौरव केला होता. ■ ■

- **काका गडकरी, गडचिरोली**

कुंपनच शेत खाऊ लागले काय ? अॅड. असिम सरोदे

अॅड. असिम सरोदे यांच्या विरोधात राजेश सुरेश दाभोलकर या व्यक्तीने तत्कालीन राज्यपाल आणि राहूल नार्वेकर यांच्यावर टिपनी केली म्हणून बार असोसिएशनकडे तक्रार दाखल केली. पुढे ती तक्रार एक सदस्यीय समितीने आपल्या अभिप्रायासह बार कौन्सिल ऑफ महाराष्ट्र अॅण्ड गोवा यांचेकडे पाठवली आणि 12 ऑगस्ट रोजी बार कौन्सिल ऑफ महाराष्ट्र अॅण्ड गोवा यांनी अॅड. असिम सरोदे यांनी अॅडव्होकेट्स अॅक्ट 1961 च्या कलम 35 नुसार गैरवर्तन केल्याचे आदेश पारीत करून त्यांची वकिलीची सनद तिन महिन्यासाठी रद्द केली. एवढ्यावरच बार कौन्सिल थांबले नाही तर पंचवीस हजार रू. दंडासह बदनामीकारक, अपमानास्पद, दूर्भावनापूर्ण वक्तव्यास सुद्धा मनाई केली. खरे तर 1) सदर व्यक्तीची तक्रार अॅडव्होकेट अॅक्टच्या कलम 35 खाली येत नाही. 2) तक्रारदाराचे स्वतःसह कोणतेही वैयक्तीक नुकसान, मानहानी अॅड. असिम सरोदे यांच्या वक्तव्यातून झालेली नाही. त्यामुळे त्यांना तक्रार दाखल करण्याचा आधिकार पोहचत नाही. 3) तक्रारदार राजेश दाभोलकर ही व्यक्ती वकिल नाही, असे कळते. बार कौन्सिलकडे वकिलाने वकिलाविरूद्ध किंवा आशिलाने वकिलाविरूद्ध ई. तक्रारीची दखल घेतली जाते. 4) अॅड. असिम सरोदे यांनी जनतेच्या न्यायालयात किंवा दरबारात एखाद्या न्यायालयाच्या आदेशाचा अन्वयार्थ जनतेला समजाऊन सांगणे, हे चूक नाही. 5) त्याप्रसंगी केलेल्या सार्वजनिक टिपनीतून कोणाची जर बदनामी झाली असेल, तर त्या बदनामी झालेल्या व्यक्तीला तक्रार दाखल करण्याचे मार्ग खुले आहेत. 6) परंतू, त्या व्यक्तीची बदनामी झाली म्हणून त्यांच्या वतीने राजेश दाभोलकर यांना तक्रार दाखल करण्याचा आधिकार नाही. 7) ज्याची बदनामी झाली ती व्यक्ती स्वतः मा. न्यायालयात अब्रु नुकसानीचा दावा दाखल करू शकते. 8) राजेश दाभोलकर यांनी इतरांची बदनामी झाली म्हणून बार असोसिएशनकडे तक्रार करणे हेच मूळात कायद्याच्या कक्षेत बसत नाही. 9) दाभोलकरांनी केलेली तक्रार ही असोसिएशनच्या एक सदस्यीय समिती प्रथम दर्शनी तथ्य आढळून येत नाही, म्हणून फेटाळून लावू शकले असते. 10) परंतू, सदर तक्रार फेटाळून न लावता ती नोंदवून घेऊन पुढे बार कौन्सिल ऑफ महाराष्ट्र अॅण्ड गोवा कडे पाठवली गेली. 11) राजेश दाभोलकर यांना पी आय एल (पब्लिक इंटरेस्ट लिटीगेशन) सारखी मा. उच्च आणि मा. सर्वोच्च न्यायालयात याचिकेद्वारे दाद मागण्याची तरतूद येथे बार कौन्सिल ऑफ महाराष्ट्र अॅण्ड गोवाकडे नाही. 12) बार कौन्सिलच्या त्रिसदस्यांनी 12 ऑगस्ट 2025 रोजी आदेश पारीत केलेले असून, त्याची अंमलबजावणी आदेशाची प्रत मिळाल्याच्या दिनांकापासून होईल, हे असे का म्हटले असावे? याचा कायदेशीर उलगडा होत नाही. 13) बार कौन्सिलच्या 12 ऑगस्टच्या आदेशानुसार 12 ऑगस्ट ते 12 नोव्हेंबर रोजी तीन महिने पूर्ण होतात. परंतू आता अॅड. असिमला तो आदेश जर नोव्हेंबर महिन्यात मिळाला असेल तर या आदेशानुसार आदेश मिळाल्याच्या तारखेपासून पुढे तीन महिने त्यांची सनद रद्द समजली जाणे, हे न्यायिक नाही. 14) सर्वोच्च न्यायालयातील घटनेने दाभोलकरासारख्यांची हिम्मत वाढीस लागली आहे काय? हे पण तपासावे लागणार आहे.

केंद्रीय आणि राज्यस्तरावरील सरकारची वर्तणूक लक्षात घेता ही सरकार आपली आहेत, आपल्याला काही होणार नाही, हा भाव अशा लोकांना हिम्मत देत आहे काय? अॅड. अनिल मिश्रा याची देशातील महापुरुषांच्या विरोधात बोलायची हिम्मत होतेच कशी? देशाचा सर्वोच्च मानवीय ग्रंथ संविधानाच्या विरोधात बोलूनही त्यांच्यावर कार्यवाही का होत नाही? त्यांची तर सनद कायमची रद्द करण्यासह, त्याच्यावर राष्ट्रद्रोहाचा खटला का भरण्यात येत नाही? एवढे गंभीर वक्तव्ये त्यांनी केलेले असतानाही तिथे असा न्याय लागू का होत नाही? राजेश तिवारीवर फौजदारी गुन्हा दाखल का होत नाही? भर कोर्टातील घटनेचा आणि व्यक्तीचा व्यक्तिगत मुद्दा येतोच कुठे? न्यायालय ही संस्था आहे, एक व्यक्ती नाही. मग ही संस्था राकेश तिवारीवर गुन्हे का नोंदवत नाही? स्वतः सरकार जे संविधानाची शपथ घेऊन सत्तेवर आले आहे ते आणि पोलीस दोघेही मूग गिळून गप्प का बसले आहेत? तिथे ते स्वतःहून यांच्याविरुद्ध एफ. आय. आर. का नोंदवत नाहीत? हे सगळे प्रश्न जनतेला पडले आहेत. ई. डी. जशी एक पक्ष सोडून इतर पक्षातील नेत्यांच्या विरूद्ध कारवाई करीत सुटली आहे, तसे आता इतर घटनात्मक संस्थात सुद्धा हे लोन पसरल्याचे दिसत आहे, असे उघडपणे नागरीक बोलत आहेत. संविधानवादी, समतावादी, बंधुभाववादी, धर्मनिरपेक्ष, लोकशाहीवादी, अभिव्यक्तीस्वातंत्र्य आणि न्याय मागणाऱ्यांना सरकार या ना त्या कारणाने वेगवेगळ्या संस्था, संघटना, व्यक्ती ई. च्या माध्यमातून छळण्याचे काम करू लागली आहे की काय? अशी शंका लोकांच्या मनात घर करू लागली आहे. तसेच बार कौन्सिलने हा आदेश सत्याला धरून दिला की कोणाच्या दबावाखाली? अशी शंका लोक आता घेऊ लागले आहेत. त्याची कारण ते अशी देतात की, इथे रोज सकाळ, दुपार, संध्याकाळपर्यंत राजकीय नेते नको त्या अनैतिक, असभ्य आणि असंविधानिक शब्दांनी एकमेकांची आरती उतरवतात, त्यांचे काय करायचे? त्यांच्याविरुद्ध कधी कार्यवाही होणार? 12 नोव्हेंबर पासून मा. सर्वोच्च न्यायालयात धनुष्यबाण हे निवडणूक चिन्ह कोणाचे? व इतरही काही महत्त्वपूर्ण मुद्यांवर सुनावणी सुरू होणार आहे. त्या राजकिय कटाचा तर हा भाग नाही ना? या आदेशात राजकिय तथ्य किती? आणि सत्यता किती? हे ही आता जनता शोधू लागली आहे. म्हणून या आदेशावर सध्या राज्यभर चर्चा सुरू झाल्या आहेत. यात निश्चितच सत्याचा विजय होईल. ■ ■

अॅड. सुभाष सावंगीकर
मो. 9325209492

आज जागतिक मच्छीमार महिला दिनी सर्वांना जिंदाबाद! मच्छीमार स्त्री हक्क दिवस म्हणून शुभेच्छा तर सर्व देत आहेत. पण स्त्रियांच्या चळवळीत मच्छीमार स्त्रिया कुठे आहेत? त्यांचा अजेंडा कुणाला माहीत आहे? काय फक्त जागतिकीकरण विरोध आणि कोस्टल रेग्युलेशन अॅक्ट अंतर्गत विस्थापन आणि पुनर्वसन एवढीच ही लढाई आहे? या समुदायाची सांस्कृतिक लढाई ही जात आधारित उत्पादन व्यवस्थेच्या रूपाने बघायला कधी शिकणार आहोत? कोळी गीते फक्त ऐकण्यासाठी आणि स्टेज परफॉर्मन्स साठी का?

मच्छीमार स्त्रिया स्त्री चळवळीत उपेक्षित, दुर्लक्षित आणि अनुल्लेखित

पौर्णिमा मेहेर यांनी मच्छीमार समजातील महिलाना संघटित करण्यासाठी आयुष्य दिले असता त्या सत्तरीमध्ये आहेत. त्यांच्यानंतर ज्या आता किमान पन्नाशी ते साठीमध्ये आहेत, तरुण नाहीत त्या सुद्धा ओबीसी मच्छीमार स्त्रिया म्हणून अॅक्टिव्ह आहेत, हे आमच्यापर्यंत पोचले नाही. कारण आपण लोक नाही व्यक्ती व नेतृत्व आधारित तथाकथित जन? आंदोलन उभे करत असल्याने तर हे घडत नाहीये ना? फक्त आपल्या वर्गीय रोजगार हक्क साठी अस आंदोलन करत नसल्याने या स्त्रिया स्त्री चळवळीकडून दुर्लक्षित आहेत का? याचे एकदा जात आधारित उत्पादने व त्यातील स्त्रिया असे विश्लेषण व त्यामुळे त्यांचे वर्गीय हक्क सुद्धा आरक्षण आधारित कसे याचे आकलन व विश्लेषण जोवर होत नाही तोवर या स्त्रियांचे संघर्ष स्त्री संघर्ष म्हणून बघितले जाणार नाहीत. भारतातील स्त्री चळवळ अशा 70 टक्के मांसाहारी, मासे आहारी स्त्रियांच्या उत्पादन, रोजगार, बाजार, संघटन अशा हक्कांकडे दुर्लक्ष करत आली आहे. हे वास्तव आहे. शिवाय भारतातील मच्छीमार स्त्रियांना उच्च शिक्षण मिळण्याची व विविध पदांवर जाण्याची संधी का मिळत नाही? जशी आपल्याला पाकिस्तान, बंगला देश, श्रीलंका, जपान, थायलंड, दक्षिण कोरिया, व्हिएतनाम मध्ये दिसते. इतर पाश्चात्य देशात तर आहेच. भारतातील मच्छीमार स्त्रियांपैकी world fish workers' forum मध्ये खुद्द मच्छीमार स्त्री नेतृत्वापैकी कोण आहेत? मी ज्या वरील देशांचा उल्लेख केला त्या दक्षिण आणि संपूर्ण आशिया खंडातील समुद्र व नदीतील मासेमारी करणाऱ्या स्त्रियांचे प्रत्यक्ष नेतृत्व तिथे आहे. कारण तिथे मुख्य स्त्री चळवळीतील संघटन व चळवळीचे नेतृत्व उच्च जाती आधारित नेतृत्व नाही. ही माझी विधाने अभ्यासाच्या आधारावर आहेत. ही टीका आपण गंभीर पणे घेतली तर मनुस्मृती विरोधातील शूद्रांची लढाई समजून घ्यायला मदत होईल. ओबीसी, मंडल आयोग आणि मच्छीमार व नदी समुद्र आधारित उत्पादक समूहांचे जातीनिष्ठ वर्गीय नाते समजून घेता येईल. तेव्हा त्या त्या घटकातील स्त्रिया एक टोकन म्हणून नाही संख्यात्मक जोरावर नेतृत्व करताना दिसतील. माझे हे विश्लेषण आपल्या लेखनामध्ये वापरताना माझ्या नावासकट कोट करावे. कारण सध्या आपणच जणू हे मांडत आहोत असे दाखवत ज्यांनी मांडणी केली आहे. त्यांना क्रेडिट न देता स्वः उवाच असे पिक आले आहे. कारण मिडिया access फक्त विशिष्ट लोकांना आहे. त्यांचेच लेख छापले जात आहेत. ही वस्तुस्थिती आहे. याच नाही मोजक्या असणाऱ्या पुरोगामी साप्ताहिक, मासिके व वृत्तपत्र? यांनी जाती आधारित, धर्म आधारित समीक्षा, टीका असणारे, वास्तव डेटा सांगणारे लेख नाकारणे मोठ्या प्रमाणावर सुरू करून मोजक्याच असलेल्या बहुजन सत्यशोधक, निधर्मी किंवा धर्म निरपेक्षतावादी लेखकांची नाकेबंदी केली आहे. म्हणून तुमच्यापर्यंत पोहोचायला मी हे माध्यम वापरते. हे स्थानिक पातळीवरचे छोटे पत्रकार रवीश कुमार सारखे फेकून दिले गेले आहेत. पण ते रवीश कुमार सारखे मोठ्या माध्यमातून नसल्याने god of small things सारखे कार्य करत आहेत. या मच्छीमार स्त्रिया तर दुर्मिळातील दुर्मिळ आणि अशा स्त्रियांचे मुद्दे मी मांडले की मला फोन येतील की तू स्त्रियांच्या चळवळीला दोष का देते? आपण सेन्सॉर करायचे असे मुद्दे की आपले पॉलिटिकल इन्क्लूजन व्यापक करायचे? हाच मुद्दा इतर marginalised community आणतात तेव्हा आपण किती सेन्सिटिव्ह असतो. मग या इतर मागास वर्गीय जात समूहातील जातीने शूद्र ठरवलेल्या स्त्रियांच्या प्रश्नांकडे त्यांना इथे सामावून घेतलेच नाही तर प्रश्न कोण मांडणार? महाराष्ट्र राज्य स्त्री मुक्ती परिषदेत किती मच्छीमार स्त्री संघटना सामील आहेत? सर्वच मच्छीमार ओबीसी प्रवर्गात येतात. खरेतर 90 टक्के शेतकरी सुद्धा ओबीसी प्रवर्गातून येतात. पण सोपे असते शेतकरी महिला, असंघटित कामगार महिला किंवा मच्छीमार महिला म्हणून वर्गीय पातळीवर संघटित करणे. या पैकी मच्छीमार महिलांचे नेतृत्व फक्त आपल्याला उच्च जातीतील स्त्रियांकडे (केरळ राज्य सोडले तर) नाही. कारण मासे खाणे आणि विकणे हे मांसाहार श्रेणीत येते आणि जास्तीत जास्त उच्च वर्णीय स्त्री नेतृत्व स्वतःला शाकाहारी म्हणून घोषित करतात. त्यामुळे एक झाले आहे की खाटिक व मच्छीमार महिलांचे संघटन त्यांच्याच नेतृत्वात आहेत. पण यावरील संशोधन विशेषतः बंगाल, ओरिसा, तामिळनाडू, केरळ या राज्यातील उच्चवर्णीय (मासे खाणाऱ्या) स्त्रियानीं केलेले दिसते. त्यामुळे मच्छीमार स्त्रिया ज्या नेतृत्वात आहेत व ज्या वर्ल्ड फिश वर्कर्स फोरममध्ये आहेत त्यांच्या पैकी आजपर्यंत या MSMP फोरममध्ये तरी कुणाचे नाव मला दिसले नाही. दुसरे असे की तशी गरज वाटत नसेल तर मुद्दाम करू नये. त्या स्त्रिया आपापल्या संघटना स्थानिक ते जागतिक आपले कार्य व कर्तृत्व करत आहेत. त्यांच्या वतीने आपल्या समाजवादी, डाव्या विचारांच्या संघटनेत कोण असे म्हणून त्यांना शोधणे जोवर सोडून देणार नाही तोवर त्या घटकातील नव्या व सर्वसामान्य स्त्रियांपर्यंत आपण पोहोचणार नाही. तिथे आरएसएस पोहोचेल आणि मग आपण म्हणत राहू आरएसएस चा डी एन ए ओबीसी आहे. हे एक ब्राह्मणवादी दृष्टिकोनातून रचलेले पुरोगामी narrative आहे. आरएसएस चा डीएनए अस्सल ब्राह्मण व ब्राह्मणवादी आहे. त्यामुळे जमातवादाचे मूळ जे आहे त्यावर आघात करा. याचे वाहक ज्यांना बनवले जात आहे त्यांच्या मूळ प्रश्नाकडे त्यांच्याच नजरेतून बघायला शिकणे व तसेच ते ठेवणे ही शहाणीव आहे. ■ ■

डॉ. लता प्रभा मधुकर
मो. 9922320338

“ प्रेमाची शिकवण लहान मुलांकडून फार छान शिकता येते. ”

जगात नायक, देशात खलनायक..!
टाईमच्या जलवायू हिरो यादीत वागंचूक झळकले.

निळ्याभोर आकाशाखाली लडाख. बर्फमय कडाक्याची थंडी. त्यातून एक पर्यावरण क्रांती उगवली. तिची ओळख ‘आयस स्तूपा’. तिचा जनक, अभियंता आणि पर्यावरण तत्तवज्ञ सोनम वांगचूक. टाईम मासिकाने ‘2025 मधील जगातील 100 सर्वाधिक प्रभावी जलवायू लिडर निवडले.’ या यादीत वागंचूक यांना स्थान मिळाले. जगाने त्यांना नायक ठरविले. परंतु त्यांच्या देशाने त्यांना खलनायक ठरविले. त्या यादीत समावेश होणे. त्या देशाचाही गौरव असते. त्याबाबत त्यांची सरकारेही त्यांचा सन्मान करतात. त्यास अपवाद ठरले. केवळ सोनम वागंचूक. ते अद्याप देशद्रोहाच्या आरोपाखाली राजस्थानच्या जोधपूर कारागृहात आहेत. ज्यांच्या विचारांनी हिमनद्या पुन्हा जिवंत झाल्या, त्याच व्यक्तीला सत्तेने खलनायक ठरवले. हा विरोधाभास वर्तमानातील सर्वात मोठा उपहास आहे.

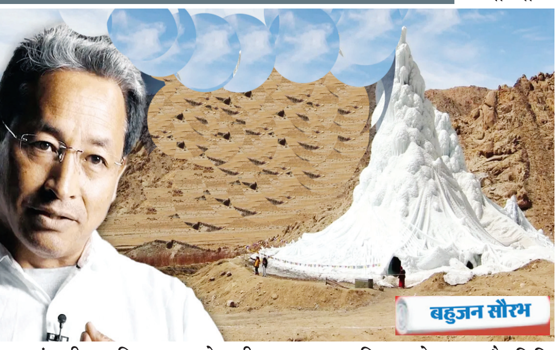

वांगचूक यांचा जन्म 1966 मध्ये लडाखच्या उलेतोकपो या छोट्याशा खेड्यात झाला. हिमालयाच्या कुशीत वाढले. बालपणातच बर्फ वितळण्याचा आवाज ऐकला. निसर्ग वेदनेची जाण होती. उन्हाळ्यात पाणीटंचाई आणि हिवाळ्यात गोठलेल्या नद्यांच्या वेदना. त्याचा फटका लडाखवासियांना बसत होता. ही वेदना त्यांच्या मनातही होती. अभियांत्रिकी शिक्षण घेतल्यानंतर 1988 मध्ये एक संस्था स्थापन केली. शिक्षण, विज्ञान आणि पर्यावरण यांचा समन्वय घडविणारी. त्यांनी विद्यार्थ्यांमध्ये वैज्ञानिक वृत्ती रुजवली. 2013 मध्ये विद्यार्थ्यांसोबत पहिला ‘आयस स्तूप’ उभारला. लडाख हे उंचीवरील थंड वाळवंट. इथे नैसर्गिक हिमनद्या वेगाने वितळतात. उन्हाळ्यात पाण्याचा थेंब थेंबही दुर्मिळ होतो. त्यावर उपाय म्हणून वांगचूक यांनी तिबेटी बौद्ध स्तूपाच्या कल्पनेतून प्रेरणा घेतली. पाईपद्वारे थंड हवेत पाण्याचे थेंब फवारले गेले. थंडीमुळे ते बर्फात रूपांतरित झाले. शंकूच्या आकाराचे विशाल स्तूप तयार झाले. हा ‘आयस स्तूप’ हळूहळू उन्हाळ्यात वितळतो. त्यातून मिळणारे पाणी शेतांना तीन महिन्यांपर्यंत पुरवठा करते. एक स्तूप साधारण तीन लाख लिटर पाणी साठवतो. पाण्याची ही कृत्रिम हिमनदी म्हणजे लडाखसाठी जीवन झरा ठरली. 2015 पर्यंत पाच स्तूप बांधले. त्यासाठी इंडिगोगो या क्राउडफंडिंग मोहिमेतून सुमारे 1 कोटी रुपये मिळाले. 2017 मध्ये बारा मजली उंच ‘स्मार्ट स्तूप’ तयार झाला. तो सेन्सर आणि मायक्रोप्रोसेसरवर चालतो. पाईपमधील अडथळा ओळखून तो आपोआप पाणी सोडतो. एका स्तूपाची किंमत अवघी 1.5 लाख रुपये. पण त्याचा परिणाम हजारो लोकांच्या जीवनावर झाला. वांगचूक म्हणतात, ‘हिमनदी आमची बहीण आहे. ती वितळत आहे. आम्ही तिचे अश्रू साठवतो आहोत.’ ही भावना केवळ तांत्रिक नव्हे, तर करुणेच्या धम्मातून आलेली आहे. ‘आयस स्तूप’ चळवळीचा परिणाम प्रचंड झाला. कुलम गावात पहिला यशस्वी प्रयोग झाल्यावर गाव सोडणारे परत आले. शेती उत्पादनात 40 टक्क्यांनी वाढ झाली. यात महिलांचा सहभाग 60 टक्के होता. 2025 पर्यंत लडाखमध्ये 100 हून अधिक आइस स्तूप बांधले गेले, ज्यामुळे 50 हजार लोकांना थेट लाभ झाला. या तंत्रज्ञानाची झेप जगभर पोहोचली. चिलीच्या अँडीज पर्वतात 2016 मध्ये पहिला आयस स्तूप उभारण्यात आला. ज्यामुळे वाइन उत्पादकांना मदत झाली. नेपाळच्या मुस्तंग प्रदेशात 2018 मध्ये 100 एकर शेती ओली झाली. पाकिस्तानच्या गिलगित, बाल्टिस्तानमध्ये 2020 नंतर विस्तार झाला. इथिओपियातही प्रयोग यशस्वी ठरला. यातून ही चळवळ जागतिक झाली. 2023 मध्ये संयुक्त राष्ट्रांच्या जलवायू अहवालात ‘आयस स्तूपा’चा उल्लेख ‘अनुकूलन तंत्रज्ञानाचे सर्वोत्तम उदाहरण’ म्हणून करण्यात आला. वांगचूक यांना 2016 मध्ये रोलॅक्स एंटरप्राईज पुरस्कार, 2018 मध्ये रॅमन मॅगसेसे पुरस्कार मिळाले. त्यांच्या नावावर जगभरात सन्मानाचे किरण झळकले. बॉलिवूड चित्रपट ‘3 इडियट्स’ मधील फून्सुख वांगडू हे पात्र त्यांच्यावर आधारित आहे. परंतु जेव्हा त्यांनी लडाखच्या पर्यावरणीय हक्कांसाठी आणि स्वायत्ततेसाठी आवाज उठविला, तेव्हा सत्तेला ते असह्य झाले. 2025 मध्ये त्यांना अटक करण्यात आली. त्यांच्या कारागृहातील छायाचित्राने जग हादरले. बर्फाच्या पर्वतांमधून उभा राहिलेला माणूस आता तुरुंगाच्या भिंतींत अडकला आहे. त्यांच्यासाठी अख्ये जग व्यथित आहे. जेलमध्ये असताना हा नवा सन्मान मिळाला. ते जगासाठी हिरो ठरले. त्यांच्या मुक्तीचा आवाज जगभर आहे. हा प्रकार केवळ एका व्यक्तीवर अन्याय नाही, तर तो भारताच्या पर्यावरण चळवळीवरचाच आघात होता. कारण वांगचूक हे विकासाचा नवा अर्थ सांगत होते, असा विकास जो निसर्गाशी सुसंवाद राखतो. ते म्हणतात, ‘आपण पृथ्वीचे मालक नाही, आपण तिचे विश्वस्त आहोत.’ आज जग त्यांच्या नावाला सलाम करतेय, तर आपले सरकार त्यांच्या विचारांपासून घाबरतेय. एकाच व्यक्तीकडे पाहून दोन वेगळे निर्णय आहेत. जगात ते नायक आणि देशात खलनायक! हिमालयात उभा राहिलेला प्रत्येक आयस स्तूपा आता शांतपणे सांगतो, ‘पाणी म्हणजे जीवन, पण विचार म्हणजे दिशा.’ सोनम वांगचूक यांची चळवळ केवळ बर्फाचे स्तूप नाही. ती मानवी चेतनेचा झरा आहे. जीवन, निसर्ग आणि आशेचा प्रवाह कायम ठेवणारी एक लोकक्रांती आहे.

भूपेंद्र गणवीर
9850031019

जलवायू संशोधनाबाबत त्या-त्या देशांनी आपल्या संशोधकांचे स्वागत केले. ब्राझीलचे मॅरिआंगेला हंग्रिया सूक्ष्मजीवशास्त्रज्ञ यांनी सोयाबीनसाठी जैविक नायट्रोजन फिक्सेशनवर संशोधन केले. यामुळे रासायनिक खतांचा वापर 30 टक्के घटला. ब्राझिल सरकारने त्यांचा विशेष पुरस्काराने स्वागत केला. स्वित्झर्लंडचे यॅन क्लिलकॅल यांच्या जलवायू अतिरेकी हवामान घटनांचे (जसे उष्णतेच्या लाटा) विश्लेषण, ज्यात जीवाश्म इंधन कंपन्यांच्या उत्सर्जनाशी जोडून जबाबदारी निश्चित करणे. याबाबत स्विझर्लंड सरकारने ‘रोमांचक योगदान’ म्हणून स्वागत केले. पाकिस्थानच्या नेहा मंकानी यांनी जागतिक आरोग्य तज्ज्ञ म्हणून जलवायू संकटातील मातृत्व आणि नवजात शिशु आरोग्यावर संशोधन, केले. यामुळे आपत्तीप्रवण भागातील मृत्यूदर 20 टक्के घटला. याबाबत सरकारने ‘पाकिस्तानी अभिमान’ या शब्दात स्वागत केले.
अयाना एलिझाबेथ जॉन्सन (अमेरिका) समुद्री जैवविविधता आणि कार्बन शोषणाच्या क्षेत्रातील अग्रणी संशोधक. झांग वेई (चीन) नवीकरणीय ऊर्जेतील संशोधन आणि सौर तंत्रज्ञानाच्या प्रगतीसाठी ओळखले जाणारे शास्त्रज्ञ. ग्रिड-आधारित ऊर्जा संक्रमणाच्या प्रयोगांसाठी त्यांची आंतरराष्ट्रीय पातळीवर निवड झाली. सर्गेई झिमोव्ह (रशिया) सायबेरियातील हिमनद्या वितळण्यामुळे वाढणाऱ्या ग्रीनहाऊस वायूंवर दीर्घकालीन संशोधन करणारे पर्यावरणतज्ज्ञ. अर्किटेक्ट परिसंस्थेच्या पुनर्स्थापनेसाठी त्यांच्या कार्याची टाईम मासिकाने दखल घेतली. हिरोशी ओकोची (जपान) वायुमंडलीय प्रदूषण, आम्ल वर्षा आणि शहरी वातावरणातील बदलांवर संशोधन करणारे वैज्ञानिक. प्रदूषण नियंत्रण तंत्रज्ञान आणि स्वच्छ हवेच्या उपाययोजनांसाठी त्यांचा सन्मान झाला. अविव्ह फ्लोव्हर (कॅनडा) आदिवासी समुदायांसोबत उत्तर ध्रुवीय प्रदेशातील बर्फ वितळणे आणि प्रजाती विस्थापनावर संशोधन करणारे पर्यावरण अभ्यासक. त्यांचा कॅनडाच्या सरकारकडून गौरव करण्यात आला. इतरांचाही त्यांच्या त्यांच्या देशांनी सन्मान केला. या सन्मानाला केवळ वागंचूक मुकले. हा सरकारचा कोथेपणा होय. ■ ■

राग आणि आग

अनंतायन

ॲड. अनंत खेळकर
मो. 9370061677

तिचा स्वभाव अत्यंत रागीट होता, याऊलट तिचा पती अतिशय शांत, संयमी, समजूतदार अन् प्रेमळ होता. ती कितीही चिडली, रागावली तरी हा मात्र तिची समजूत काढायचा. याचाच परिणाम की काय ती दिवसेंदिवस चिडचिडी अन् शिघ्रकोपी बनत चालली होती. एकेदिवशी ती अशीच चिडली आणि माहेरी निघून गेली. म्हणतात ना कोणत्याही गोष्टीला मर्यादा असते. सहनशिलतेचाही कडेलोट होतो. आता तो देखील या प्रकाराला कंटाळला होता. दरवेळी ती माहेरी निघून गेली की तो जायचा आणि तिला घेऊन यायचा. यावेळी मात्र महिना ऊलटून गेला तरी ना तो आला ना त्याचा फोन किंवा निरोप आला. आता ती देखील कमालीची विचलित अन् अस्वस्थ झाली होती. तिच्या माहेरच्यांना तिच्या स्वभावाची कल्पना होती. शेवटी तिने स्वत:च त्याला फोन केला पण त्याने तो ऊचलला नाही. हा सर्व प्रकार तिचे वडील बघत होते. ते तिला म्हणाल, `पोरी! जावईबापु समजदार आहेत पण तुझ्या अशा वागण्याला ते कुठवर सहन करणार? हे बघ! राग आणि आग या एकाच नाण्याच्या दोन बाजु आहेत. माणसाने स्वत:ला कधीही आगकाडी सारखे बनवू नये. जी काडी थोडे जरी घर्षण झाले तरी स्वत: तर जळून खाक होतेच, पण तिच्या संपर्कात जे येईल त्याला देखील जाळून टाकते. माणसाने जावईबापु सारखे शांत सरोवर बनण्याचा प्रयत्न करावा. ज्या सरोवरात जळता निखारा जरी टाकला तरी तो स्वत:च विझून जातो. आम्ही तुला जन्म दिला म्हणून तुझा प्रत्येक गुन्हा पोटात घातला. पण आज तुला एक गोष्ट सांगायची आहे. एकदा एका घनदाट जंगलात वणवा भडकला. ते जंगल मात्र गुपचूप रडत होते. कारण ज्या आगकाडीने त्या जंगलाला आग लावली होती ती आगकाडी त्याच जंगलाने पोसलेल्या झाडाची देण होती. बाळा! त्या जंगलाप्रमाणे रडण्याची वेळ तू आमच्यावर आणू नकोस ही माझी अपेक्षा आहे. राग हा असा पाहुणा आहे जो येतांना एकटा येतो. पण जातांना मात्र सर्व संबंध, नाते बेचिराख करून निघून जातो. बोलतांना आपल्या आवाजात मृदुता आणि गोडवा असावा. वाणीतील विनम्रता मने जिंकते. आवाजात हळूवारपणा हवा. आरडाओरडा नको. कारण किंमत ही पावसाची असते. महापुराची नव्हे. ऊद्या जर जावईबापुंच्या मनात हा विचार आला तर मला वाटते ती त्यांची चुक नसेल. तो विचार म्हणजे `उठ जाता है भरोसा तो, दोबारा हो नहीं सकता, जो ऑसुओं की वजह बने वो कभी अपना हो नहीं सकता ।’शेवटी एवढेच सांगतो की, राग हा कधीही सत्य आणि वास्तवाचा स्विकार करत नाही आणि सत्य आणि वास्तवाची ज्याला जाणीव आहे तो रागाला कधीही थारा देत नसतो. आता तुला काय करायचे ते तुच ठरव.’’ ■ ■

गजर150 व्या वर्षपूर्तीच्या वंदेमातरम चा!

वंदे मातरम हे गीत 1870 च्या दशकात थोर सेनानी देशभक्त बंकिमचंद्र चटोपाध्याय यांनी त्यांच्या बंगाली कादंबरी ‘आनंदमठ’ मध्ये लिहिले. हे गीत मातृभूमीसाठी लढणाऱ्या देशभक्तांसाठी श्रद्धा आणि प्रेमाचे अनमोल प्रतीक बनले. राष्ट्रकवी रवींद्रनाथ टागोर यांनी याला संगीतबद्ध करून भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसच्या अधिवेशनात सादर केले. त्यानंतर स्वातंत्र्याच्या लढ्यात हे गीत एक शक्तिशाली राष्ट्रभावनेचे प्रतीक बनले. अनेक स्वातंत्र्यसैनिक ‘वंदे मातरम’चा उद्घोष करीत फासावर लटकले. 1905 मध्ये ब्रिटिशांनी बंगालची फाळणी केली, ज्याला ‘वंग भंग चळवळ’ म्हणून ओळखले जाते. ह्याच्या विरोधात वंदे मातरम चळवळीने प्रचंड जोर धरला, ज्यामुळे स्वदेशी वस्तू वापरण्याचा संदेश जनतेपर्यंत पोहोचला. देशभरात हिंदू-मुस्लिम ऐक्याचा संदेश देत या चळवळीने भारतीय स्वातंत्र्य लढ्याला नवे आयाम दिले. स्वदेशी आणि सत्याग्रह या चळवळींना वंदे मातरमने एक प्रकारची सांस्कृतिक आणि राजकीय दिशा दिली. त्यावेळी हैदराबादमध्ये 1938 साली विद्यार्थ्यांनी निजामाच्या दडपशाहीविरोधात ‘वंदे मातरम’ चळवळ उभी केली. रामानंद तीर्थ या विद्यार्थ्यांच्या नेतृत्वाखाली ही चळवळ एक लोकप्रिय सत्याग्रह बनली. निजाम सरकारने या चळवळीला रोखण्यासाठी बंदी घातली, विद्यार्थ्यांना निलंबित केले, पण आंदोलन पुढे सुरु राहिले. हैदराबाद मधील वंदे मातरम चळवळीचे प्रमुख नेतृत्व करणारे पी व्ही नरसिंहराव तरुण नेते होते. त्यांनी विद्यार्थी दशेत असताना देशाच्या स्वात्र्यंलढ्यात आपला सक्रिय सहभाग नोंदविला. अनेक विद्यार्थी आणि सामान्य नागरिकांनी देशभक्तीच्या आह्वानाने या चळवळीत भाग घेतला. या नेत्यांनी अहिंसेच्या मार्गाने आंदोलन करून भारतीय स्वातंत्र्याच्या दिशेने वाटचाल सुरूच ठेवली. भारतीय स्वातंत्र्य लढ्यात वंदे मातरम चळवळीचे ऐतिहासिक महत्त्व वाढले होते.
‘वंदे मातरम’ हे केवळ गीत नाही तर भारतीय स्वातंत्र्यलढ्याचा एक सांस्कृतिक आणि राजकीय आधारस्तंभ बनले होते. या चळवळीने देशभरात राष्ट्रीयत्वाची भावना पेटवली, आणि स्वदेशी चळवळीला बळ दिले. देशातील जनतेला सत्याग्रह आणि लोकशाही संघर्षांची प्रेरणा या गीताने दिली, ज्यामुळे भारतीयांनी एकत्र येऊन ब्रिटिश आणि त्याच्या दडपशाही व्यवस्थे विरुद्ध एकजूट दर्शवली. हा इतिहास वंदे मातरम गीताच्या रूपाने सुरू होऊन स्वातंत्र्य लढ्याच्या प्रत्येक टप्प्यावर प्राणपणाने संघर्ष करणाऱ्या लोकांच्या उत्स्फूर्त भावनेचा आणि त्यागाचे प्रतीक आहे. बंगालची फाळणी किंवा हैदराबादमधली विद्यार्थ्यांची चळवळ, प्रत्येकाचा राष्ट्रीय इतिहासात आणि भारतीय अस्मितेत अमूल्य वाटा आहे. वंदे मातरम चळवळीने भारतीयांना एकजूट, शौर्य आणि स्वातंत्र्याच्या दिशेने नेले होते. अशा प्रकारे, वंदे मातरम चळवळीने भारतीय स्वातंत्र्य चळवळीचा प्रवास सांस्कृतिक, राजकीय आणि सामाजिकदृष्ट्या अमर केला आहे. ही चळवळ नेहमीच प्रेरणेचा स्रोत राहिलेली आहे. भारतीय स्वातंत्र्यलढ्याच्या इतिहासात ‘वंदे मातरम’ गीताचे महत्व अपरंपार आहे. या गीताला पहिली प्रसिद्धी मिळाली 7 नोव्हेंबर 1876 रोजी बंकिम चंद्र चट्टोपाध्याय यांच्या ‘आनंदमठ’ कादंबरीमधून. या कवितेमधील स्वर आणि भावना भारतीय स्वातंत्र्य संग्रामाचा एक गजर म्हणून देशातील लोकांपुढे जागृत करण्यात आल्या. रवींद्रनाथ टागोर यांनी भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसच्या कलकत्ता अधिवेशनात ‘वंदे मातरम’ हे गीत गायल्याने लोकप्रिय होणे सुरु झाले. विशेष म्हणजे 1905 मध्ये बंगालच्या फाळणीविरोधात हे गीत एका महत्त्वाच्या साधनासारखे वापरले गेले.
24 जानेवारी 1950 रोजी भारताचे राष्ट्रपती डॉ. राजेंद्र प्रसाद यांनी संविधान सभेला संबोधित केले होते. ‘वंदे मातरम’ या गीताला राष्ट्रीय स्तरावर मान्यता देताना त्यांनी सांगितले की, या गीतात ‘जन गण मन’ प्रमाणेच राष्ट्रहिताची भावना आणि तितकाच सन्मान आहे. अशा प्रकारे ‘वंदे मातरम’ हे गीत केवळ एक संगीतबद्ध कविता नसून स्वातंत्र्यप्रेमी जनतेच्या हृदयातील उत्कट भावनांचे प्रतिक ठरले आहे. या गीतामुळे भारतीयांच्या मनात मातृभूमीप्रती प्रेमाचा ज्वाळा पेटविण्याचा आणि स्वातंत्र्याच्या लढ्याला चालना देण्याचा इतिहास सिद्ध केला. आज या अमर गीताला 150 वर्षे पूर्ण होत आहे. त्याप्रित्यर्थ देशभरातील 150 महत्त्वाच्या ठिकाणी विशेष कार्यक्रम आयोजित करण्यात आले आहेत 7 नोव्हेंबर रोजी दिल्लीतील इंदिरा गांधी स्टेडियम येथे होणाऱ्या कार्यक्रमाला प्रधानमंत्री नरेंद्र मोदी उपस्थित राहणार आहेत. तर महाराष्ट्रात मुंबई येथे होणाऱ्या या कार्यक्रमाला राज्याचे मुख्यमंत्री मा. ना. देवेंद्र फडणवीस तसेच कौशल्य विकास उद्योजकता मंत्रालयाचे मंत्री मा.ना.मंगल प्रभातजी लोढा हे उपस्थित राहणार आहेत. शासनाने एक राज्यस्तरीय समिती गठीत केली असून त्यांचे प्रमुख कार्य ‘वंदे मातरम’ या गीताच्या ऐतिहासिक आणि सांस्कृतिक महत्वाबद्दल जनजागृती करणे, विविध शाळेत व सांस्कृतिक कार्यक्रमांचे आयोजन करणे, तसेच राष्ट्रीय एकतेचे प्रतीक म्हणून ‘वंदे मातरम’ला अधिक प्रभावीपणे समजून घ्यायला मदत करणे असे आहे. राज्य सरकारने यांसंबंधित राज्य शासनाच्या सांस्कृतिक विभागाने 31 ऑक्टोबरला शासन निर्णय जारी केला आहे. त्यानुसार हे उपक्रम 7 नोव्हेंबर 2025 पासून होऊन पुढील एक वर्ष राबविले जातील. विविध सरकारी आणि खासगी संस्था यामध्ये सहभागी होण्यास प्रोत्साहित केली जातील, तसेच ‘वंदे मातरम’च्या गजरात एकात्मतेचा संदेश दिला जाईल. ■ ■

रवींद्र दांडगे
94045 45238

आनंददायी मुक्ताई वॉटर फॉल सफर

बंधू गृप, जोगीनगरची कौटुंबिक अर्धवार्षिक सहल अलीकडेच मुक्ताई वॉटर फॉल इथे जाऊन आली. जवळपास सत्तर लोक दोन बसेसद्वारे आम्ही गेलो होतो. भर पावसात नागपूरच्या जवळपास काही नैसर्गिक वॉटर फॉल निर्माण होतात त्यापैकी हा एक आहे. आमचा प्रवास सकाळी दहा वाजता शताब्दी नगर चौक इथून जयभीम जयघोषाने सुरू झाला. उमरेड, भीसी, जांभुळघाट मार्गे आधी आम्ही सातबहिन डोंगर इथे गेलो. हे सुद्धा एक निसर्गरम्य आणि ट्रेकिंग इच्छुकांसाठी उत्तम ठिकाण आहे. रविवारचा दिवस असल्याने बऱ्यापैकी गर्दी होती. पर्यटनाच्या काळात इथे चहा, नाश्ता आणि भाजी भाकर उपलब्ध होत असते. आम्ही इथे सोबत आणलेला नाश्ता आटोपला. काही काळ परिसर फिरलो. डोंगरावर असलेल्या मूर्तीकडे जाण्याचा प्रयत्न केला. पण वयोमानाला रस्ता साथ देणारा नसल्याचे लक्षात आले. डोंगराची वाट तीन चार किलोमीटर असली तरी व्यवस्थित अशी चढायला वाट नाही. त्यामुळे फिफ्टी प्लस लोकांसाठी अवघड जाते. छोटे मोठे रस्त्यावर दगड होते आणि पावसामुळे निसरडे होते. त्यामुळे थोडे अंतर गेल्यावर परतीचा निर्णय घेतला. पण ही जागा युवक आणि ट्रेकिंग इच्छुकांसाठी निश्चित आनंद देणारी आहे.

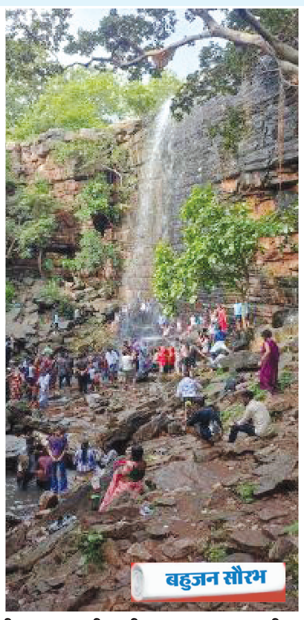

यानंतर आम्ही मुक्ताई वॉटर फॉलच्या दिशेने निघालो. चिमूर तालुक्यातील डोमा या गावाची स्वागत कमान पर्यटकांचे स्वागत करते. या गावापासून थोड्या अंतरावर मुक्ताई वॉटर फॉल आहे. जंगलव्याप्त भाग असल्याने आणि वाघाचा वावर असल्याने ही जागा सायंकाळी पाच नंतर पर्यटकांसाठी बंद केली जाते. संबंधित कर्मचारी येऊन पर्यटकांना बाहेर काढतात. आम्ही साधारणतः दुपारी साडेतीन दरम्यान तिथे पोहोचलो होतो. डोमा गावातील एका घरी स्वयंपाक साहित्य आणि सोबतचा आचारी यांना उतरवून आम्ही जेवणाची सोय केली. आम्हाला मुक्ताई वॉटर फॉल इथे जवळपास दीड तास घालवण्याची संधी मिळाली. आम्ही गेलो त्यादिवशी पाऊस नसल्याने वातावरणात उम्मस होती. पण वॉटर फॉलचे दर्शन आणि अंगावर पाणी झेलण्याचा आनंद अवर्णनीय असा आहे. घनदाट जंगलात उंच पहाडीवरून अंगावर पडणारा पाण्याचा फोर्स विलक्षण आनंददायी होता. पाणी पुढे वाहत जात असल्याने मध्ये काही मोठे गड्डे असलेल्या जागी अडणाऱ्या पाण्यात छोटी मुले मनसोक्त आनंद लुटत होती हे बघून गंमत वाटत होती. जबरदस्तीने मुलांना पाण्यात उतरवण्याचा पालकांचा आग्रह आणि मुलांचे रडणे बघून हसू येत होते. वॉटर फॉलचा आवाज आणि त्यात न्हाऊन निघणाऱ्या पर्यटकांच्या घोषणांनी पर्यटकात चैतन्य पसरत होते. एक आगळा अनुभव हृदयात साठत होता. समतल जागेपासून किंवा पार्किंग पासून वॉटर फॉल अंतर मोजके आहे. पण वाटेत दगड असल्याने चालायला अवघड जाते. वयस्क व्यक्तींना सांभाळून चालावे लागते. पण वॉटर फॉल दृष्टीस पडला आणि त्याचे पाणी अंगावर पडले तर झालेल्या त्रासाचा मात्र विसर पडतो. पावसाळ्यात पाऊसमान बऱ्यापैकी झाल्यावर हा वॉटर फॉल सक्रिय होतो. पावसाळ्यात मोजके दिवस वॉटर फॉल अनुभवता येतो. निसर्ग मात्र कायम प्रफुल्लित करणारा असतो. वॉटर फॉल बंद होत असल्याची वर्दी दिली गेल्यावर पर्यटक माघारी फिरलेत. आम्ही आमच्या भोजनस्थळी येऊन जेवण आटोपले आणि वॉटर फॉलच्या पाण्यात मिळालेल्या अनुभवाच्या, आनंदाच्या गप्पा करीत परतीचा प्रवास केला. ■ ■

अनिरुद्ध कांबळे
मो.9922959770

जागतिक किर्तीचे आदर्श विद्यार्थी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर...!

आज 7 नोव्हेंबर, 2025 डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचा 125 वा शाळा प्रवेश दिन. त्यानिमित्त त्यांना आणि त्यांच्या अद्वितीय विद्वत्तेला, अफाट कर्तृत्वाला, समता, बंधुता व न्यायासाठी आणि मानवी हक्कांसाठी केलेल्या असीम त्यागाला व संघर्षाला विनम्र अभिवादन. महाराष्ट्र शासनाने 27 ऑक्टोबर, 2017 रोजी एक शासकीय परिपत्रक काढून सर्व शाळा व महाविद्यालयांमध्ये डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचा शाळा प्रवेश दिन हा विद्यार्थी दिवस म्हणून साजरा करावा असे निर्देश दिले. कारण डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर हे जगातील सर्वात हुशार विद्यार्थी होते. त्यांनी कठीण परिस्थितीत खडतर प्रयत्नांतून प्राप्त केलेली विद्वत्ता अद्वितीय आहे. म्हणून त्यांची ज्ञानसाधना, विद्वत्ता व देशासाठी केलेल्या कार्याची माहिती व महती विद्यार्थ्यांमध्ये रुजावी आणि त्यांनी प्रेरणा घ्यावी यासाठी विविध कार्यक्रमांचे आयोजन करावे असे या परिपत्रकात नमूद केले आहे. तेव्हापासून महाराष्ट्रातील आंबेडकरी समाज देखील विविध कार्यक्रमाचे आयोजन करून हा दिवस साजरा करतो आहे.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांची ज्ञानसाधना :- डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर जागतिक किर्तीचे विद्वान, सिम्बॉल ऑफ नॉलेज म्हणून जगभर ओळखले जातात. त्यामागे त्यांची अफाट ज्ञानसाधना आहे.

1) प्राथमिक ते मॅट्रिक पर्यंतचे शिक्षण :- सुभेदार रामजी आंबेडकर 1894 मध्ये इंग्रजी सैन्यातील सैनिकी शाळेतील मुख्याध्यापक पदावरून सेवानिवृत्त झाल्यानंतर ते दापोलीस राहावयास आले. त्यावेळी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर वयाने लहान होते. त्यामुळे त्यांना शाळेत प्रवेश मिळाला नाही. म्हणून रामाजींनी त्यांना घरीच अक्षर ओळख करून दिली. त्यानंतर 1896 मध्ये रामजी साताऱ्याला आले असता त्यांनी नोव्हेंबर महिन्यात आपले पुत्र भीमराव यांचे नाव सातारा येथील कॅम्प स्कूल या मराठी शाळेमध्ये दाखल होते. नंतर 7 नोव्हेंबर 1900 रोजी सातारा येथील प्रताप सिंह हायस्कूलमध्ये इंग्रजी पहिल्या वर्गात त्यांच्या नावाची रितसर नोंद करण्यात आली होती. मात्र अस्पृश्य विद्यार्थी म्हणून त्यांना वर्गाच्या बाहेर बसून शिक्षण घ्यावे लागले. पुढे नोव्हेंबर 1904 मध्ये भीमरावांनी इंग्रजी चौथीची परीक्षा उत्तीर्ण केल्यानंतर सुभेदार रामजी मुंबईला राहावयास आले. त्यांनी मुंबईच्या एल्फिन्स्टन हायस्कूल मध्ये डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे नाव दाखल केले. या हायस्कूल मधून त्यांनी 1907 साली मॅट्रिकची परीक्षा यशस्वीरीत्या उत्तीर्ण केली. त्याकाळी अस्पृश्य वर्गातील मुलगा पहिल्यांदा मॅट्रिक पास झाल्यामुळे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचा कृष्णाजी अर्जुन केळुसकर गुरुजी यांच्या अध्यक्षेखाली भरविलेल्या सभेत सत्कार केला होता, तेव्हा गुरुजींनी त्यांना स्वालिखित बुद्धाचे चरित्र भेट दिले.

2) पदवीपर्यंतचे शिक्षण :- डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी उच्च शिक्षणासाठी पहिल्यांदा 1908 मध्ये मुंबईच्या एल्फिन्स्टन महाविद्यालयात बी. ए. पदवीसाठी प्रवेश घेतला होता. यासाठी त्यांना केळुसकर गुरुजींच्या मदतीने महाराजा सयाजीराव गायकवाड यांच्याकडून दरमहा 25 रुपये शिष्यवृत्ती मिळाली होती. पुढे चार वर्षांनी म्हणजे 1912 मध्ये त्यांनी मुंबई विद्यापीठाची राज्यशास्त्र आणि अर्थशास्त्र विषय घेऊन बी.ए.ची पदवी संपादन केली.

3) परदेशातील उच्च शिक्षण :- सुभेदार रामजी आंबेडकर यांची इच्छा होती की, आपल्या मुलाने परदेशात जाऊन उच्च कोटीचे शिक्षण घेऊन अत्युच्च विद्वत्ता प्राप्त करावी आणि प्राप्त केलेल्या विद्वत्तेचा उपयोग समाजाच्या उत्थानासाठी करावा. त्यामुळे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी देखील उच्च शिक्षणासाठी परदेशात जाण्याचा निर्धार केला. यासाठी केळुसकर गुरुजींनी त्यांना बडोद्याचे सयाजीराव गायकवाड महाराज यांचेशी भेटून परदेशी शिक्षणासाठी दरमहा साडे अकरा पौंड शिष्यवृत्ती मंजूर करून घेतली. मात्र शिष्यवृत्तीची मुदत फक्त 1913 ते 1916 या तीन वर्षाची होती. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर 1913 मध्ये अमेरिकेला गेले. तेथे त्यांनी न्ययॉर्क शहरातील कोलंबिया विद्यापीठात एम.ए. पदवीसाठी प्रवेश घेतला. त्यानंतर थोड्याच दिवसांनी त्यांनी पीएच.डी. साठी देखील आपले नाव नोंदविले. 1915 मध्ये त्यांना कोलंबिया विद्यापीठाने एम.ए. पदवी बहाल केली. याचदरम्यान त्यांनी पीएच. डी. प्रबंध लिहिण्याचे काम देखील पूर्ण करून तो विद्यापीठात सादर केला. या दोन्ही पदव्यांचे शिक्षण त्यांनी तीन वर्षाच्या आत पूर्ण केले. त्यासाठी त्यांनी दररोज 18-18 तास अभ्यास केला. कोलंबिया विद्यापीठातील अभ्यास पूर्ण केल्यानंतर अर्थशास्त्र विषयाचा सखोल अभ्यास करण्यासाठी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी ऑक्टोबर, 1916 मध्ये इंग्लंड येथे जाऊन लंडन स्कूल ऑफ इकॉनॉमिक्स अँड पॉलिटिकल सायन्स या नामांकित संस्थेत अर्थशास्त्रातील एम. एससी. आणि डी. एससी. पदवीसाठी प्रवेश घेतला. यासोबतच त्यांनी 11 नोव्हेंबर 1916 रोजी बॅरिस्टर होण्यासाठी लंडनमधील ग्रेज इन या संस्थेत प्रवेश घेतला. या तिन्ही अत्युच्च पदव्यांचा अभ्यासक्रम पूर्ण करण्यासाठी 8 वर्षे लागतात. पण त्यांनी हा अभ्यासक्रम फक्त 2 वर्षे 3 महिन्यांत यशस्वीपणे पूर्ण केला होता. यासाठी त्यांना अनेक अडचणी, आर्थिक विवंचना आणि संकटांना सामोरे जात दररोज 21-21 तास अभ्यास करावा लागला.

सर्वात बुद्धिमान विद्यार्थी :- डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर कोलंबिया विद्यापीठात शिक्षण घेत असतांना त्यांची लाला लजपतराय यांचेशी ओळख झाली होती. त्यामुळे एकदा लाला लजपतराय व डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचा अर्थशास्त्र व समाजशास्त्र या विषयांवर संवाद सुरू होता. त्यावेळी प्राध्यापक एडविन सेलिग्मन तेथे आले व तेही संवादात सहभागी झाले. त्याप्रसंगी सेलिग्मन यांनी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांबद्दल `भीमराव आंबेडकर हे केवळ भारतीय विद्यार्थ्यांमध्येच नव्हे तर अमेरिकन विद्यार्थ्यांमध्येही सर्वात बुद्धिमान विद्यार्थी आहेत.’ असे म्हटले होते. एकूणच शिक्षणासाठी दिवसातले 18 ते 21 तास अभ्यास करणारा, अभ्यासासाठी ग्रंथालयात सर्वात आधी प्रवेश व सर्वात शेवटी बाहेर जाणारा, खाण्यासाठी वेळ व पैसा नसल्यामुळे ग्रंथालयात बसून ब्रेड खाणारा आणि अखंड ज्ञान साधना करणारा जगातील सर्वात बुद्धिमान व आदर्श विद्यार्थी म्हणजे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर होत.

प्रा. डॉ. एम. आर. इंगळे
मो. 9423429060

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे शिक्षणाबाबत विचार :- शिक्षण हे समाज परिवर्तनाचे साधन आहे. त्यामुळे ते समाजातील सर्व घटकांपर्यंत पोहचले पाहिजे तरच देशाचा खऱ्या अर्थाने सर्वांगीण विकास होऊ शकतो अशी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांची ठाम भूमिका होती. `शिकवा, चेतवा आणि संघटित करा’ या बहिष्कृत हितकारिणी सभेच्या ब्रीद वाक्यांत त्यांनी शिक्षणाला अग्रक्रम दिला होता. एकदा त्यांनी कर्मवीर दादासाहेब गायकवाड यांना लिहिलेल्या पत्रात म्हटले होते की, `आपण इंग्रजीचा अभ्यास चालू ठेवायला हवा. इंग्रजीचे अज्ञान सार्वजनिक कामात पदोपदी नडेल, तरी इंग्रजीकडे दुर्लक्ष करू नका.’ म्हणूनच त्यांनी इंग्रजी शिक्षणाला `वाघिणीचे दूध’ म्हटले होते. `प्राथमिक शिक्षणाचे सार्वत्रिकरण हा राष्ट्राच्या प्रगतीचा पाया आहे.’ असे ते म्हणत. म्हणून त्यांनी भारतीय संविधानात 14 वर्षांपर्यंतचे प्राथमिक शिक्षण सर्वांना सक्तीचे आणि मोफत केले आहे. तसेच उच्च शिक्षण हे सर्वांच्या आवाक्यात असावे असे त्यांचे स्पष्ट मत होते. उच्च शिक्षण घेता यावे यासाठी गरीब व बहुजन विद्यार्थ्यांसाठी शिष्यवृत्ती देण्यात यावी अशी त्यांनी तरतूद केली. डॉ. बाबासाहेबांचे ज्ञान, वाचन, व्यासंग, लेखन, चिंतन आणि वक्तृत्व अफाट होते. त्यांचा स्वत:चा फार मोठा ग्रंथसंग्रह होता. त्यांनी आयुष्यभर खडतर ज्ञानसाधना करून अनेक विषयांत प्रभुत्व मिळविले, अनेक पदव्या प्राप्त केल्या आणि अनेक भाषा शिकल्या होत्या. त्यांची विद्वत्ता, शैक्षणिक योग्यता, प्रतिभा व्यापक आणि भव्य होती. म्हणून त्यांना `जगातील सर्वात बुद्धिमान व्यक्ती’ तसेच `सिम्बॉल ऑफ नॉलेज’ म्हणून ओळखले जाते.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे विद्यार्थ्यांशी नाते :- डॉ. बाबासाहेबांचे विद्यार्थ्यांशी अतूट संबंध होते. ते विद्यार्थ्यांना म्हणत तुम्ही सदैव जागृत राहा. `काय शिकावे, हे तुम्ही पाहिले पाहिजे आणि स्वत:ची लायकी विद्यार्थी दशेतच वाढविली पाहिजे. तसेच ते म्हणत की, `विद्यार्थ्यांनो तुम्ही नुसते शिक्षण घेऊ नका, जे शिक्षण घ्याल, त्यात स्वत:ला सिद्ध करा. तसेच विद्या, प्रज्ञा, करूणा, शील व मैत्री या पंचतत्वानुसार प्रत्येक विद्यार्थ्यांने आपले चारित्र्य बनविले पाहिजे’ असे ते म्हणत. पुणे येथील एका संमेलनात डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर म्हणाले होते की, `मी आजन्म विद्यार्थी आहे.’ म्हणून महाराष्ट्र शासनाने राज्यात त्यांचा शाळा प्रवेशाचा दिवस हा विद्यार्थी दिन म्हणून पाळला जावा असा निर्णय घेऊन त्याबाबत परिपत्रक काढले.

आजच्या विद्यार्थ्यांची जबाबदारी :- आजच्या विद्यार्थ्यांना शिक्षण घेण्यासाठी अनेक सुविधा उपलब्ध आहेत. डिजिटल शिक्षण, ऑनलाईन क्लासेस, शिष्यवृत्ती, मोफत शाळा-कॉलेजेस या सर्व गोष्टींमुळे शिक्षण अधिक सुलभ झाले आहे. मात्र तरीही आज शिक्षणाकडे अधिक गांभीर्याने पाहण्याची गरज आहे. कारण शिक्षण हे केवळ नोकरीसाठी नाही तर समाजाच्या उत्थानासाठी मिळविले पाहिजे हे समजून घेण्याची गरज आहे. त्यासाठी विद्यार्थ्यांनी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या जीवन कार्याचा अभ्यास केला पाहिजे. त्यांनी लिहिलेली आणि वाचलेली हजारो पुस्तके, त्यांनी लिहिलेले संशोधन ग्रंथ वाचले पाहिजेत आणि त्यातून प्रेरणा घेतली पाहिजे. जर विद्यार्थी व युवकांनी ही प्रेरणा घेतली तर त्यांचे व्यक्तिगत जीवन समृद्ध होईलच. पण त्यासोबतच एक सशक्त समाज देखील निर्माण होईल हे निश्चित. अशा या जागतिक कीर्तीच्या आदर्श विद्यार्थ्याला आणि सर्वोच्च बुद्धिमत्तेच्या महामानवाला कोटी कोटी प्रणाम...! ■ ■

वर्षा बुद्ध विहार

दीक्षा नगर, गोपाल नगर नागपूर, विहार छोटे मध्यात रस्ता असून त्यापुढे याच विहारचे वाचनालय आहे. त्यात शासकीय अंगणवाडी सुरू आहे. विहार कार्यालय आहे. विहारामध्ये दररोज सायंकाळी वंदना, पौर्णिमा उत्सव, वर्षावास, धम्मचक्र प्रवर्तन दिन, बुद्ध, फुले, शाहू, आंबेडकर, सम्राट अशोक यांच्या जयंतीनिमित्त कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात येते. परीसरातील लहान मुले-मुली यांच्या साठी धम्म संडे स्कूल चालविण्यात येत आहे. परिसरातील महिला मंडळ कार्यरत आहेत.

संवाद मित्र, डी. आर. कांबळे
मो.8600924170

राष्ट्रीय शिक्षण धोरणात मनुधारित विचारसरणीचे प्रतिबिंब

शिक्षणातील आव्हाने, शिक्षणबंदी आणि राष्ट्रीय शिक्षण धोरण 2020 : कार्यशाळा

चंद्रपूर : ब्राईट इंग्लिश स्कूल, चोरखिडकी चंद्रपूर येथे शिक्षण बचाव समन्वय समिती चंद्रपूर व लोकसंघ सोशल एज्युकेशन मुव्हमेंट जिल्हा शाखा चंद्रपूर यांच्या संयुक्त सहकार्यातून शिक्षणातील आव्हाने, शिक्षण बंदी व राष्ट्रीय शिक्षण धोरण 2020 व आपली भूमिका या विषयावर कार्यशाळेचे आयोजन केले होते.

या कार्यक्रमाचे प्रमुख सत्रात रमेश बिजेकर, समन्वयक (शिक्षण बचाव समन्वय समिती महाराष्ट्र) यांनी शिक्षणातील आव्हाने व आपली भूमिका विषद करताना समाजव्यवस्थेतील शिक्षणाचे विविध कंगोरे उलगडून दाखवत शिक्षणाची स्थिती सांगून आजच्या घडीला जात वर्गव्यवस्थेतील मनुधारित विचारसरणीने ग्रसित गुरुकुल शिक्षण व्यवस्थेतील नीती व मूल्ये आजच्या नवीन राष्ट्रीय शिक्षण धोरणात कशी बेमालूमपणे प्रतिबिंबित होतात. हे स्पष्ट करून दाखवले. त्याचबरोबर सुजाण भारतीय नागरिक म्हणून आपली भूमिका काय असावी यावर यथोचित मार्गदर्शन केले. शाळबंदीचे प्रश्न आणि शिक्षण धोरण यावर विस्तृत माहिती अपेक्षा अमिन दिवान, प्रतिनिधी (सचिव मंडळ-शिक्षण बचाव समन्वय समिती विदर्भ) यांनी दिली. शाळेचे व उच्चशिक्षणातील समायोजन, खाजगीकरण, बाजारीकरण, शिक्षण धोरणातील स्त्रीशिक्षणाविषयीची अनास्था, धोरणाची बाजारीकरण घडवून आणणारी भाषा यातून समाजातील अनुसूचित जाती, जनजाती, इतर प्रवर्ग, स्त्रिया व संपूर्ण शोषित, श्रमिक वर्ग शिक्षणातून कसा पद्धतशीरपणे बाहेर फेकल्या जात आहे याची मांडणी केली. कार्यशाळेचे उद्घाटन ॲड. योगिता रायपूरे, संयोजक लोकसंघ - सोशल एज्युकेशन मुव्हमेंट जिल्हा चंद्रपूर यांनी केले. कार्यशाळेचे अध्यक्ष प्रभाकर गेडाम, समन्वयक (अध्यक्ष मंडळ-शिक्षण बचाव समन्वय समिती विदर्भ) यांनी शिक्षण बचाव समन्वय समितीची संघटनात्मक रचनेची मांडणी, भूमिका व महत्व विषद केले. प्रश्नोत्तरे, संवाद, गटचर्चा या माध्यमातून सहभागींच्या प्रश्नांची उकल करण्यात आली. प्रास्ताविक प्रवीण कुमरे यांनी केले. संचालन उमाकांत तिपर्तीवार यांनी तर आभार प्रदर्शन हरिदास गौरकर यांनी केले. चंद्रपूर जिल्ह्यातील भद्रावती, राजूरा, मूल, चंद्रपूर, राजूरा, कोरपना आदी तालुक्यातील कार्यकर्त्यांनी प्रामुख्याने सहभाग घेतला.

सवलतीच्या दरात पुस्तक विक्री काव्यसंमेलन व व्याख्यान

बार्टीच्या वतीने डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या शाळा प्रवेश दिनानिमित्त साताऱ्यात कार्यक्रमाचे आयोजन

पुणे : 7 नोव्हेंबर 1900 हा डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचा शाळा प्रवेश दिवस. हा दिवस शासनाने 'विद्यार्थी दिवस' म्हणून साजरा करण्याचे ठरविले असून या निमित्त डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर संशोधन व प्रशिक्षण संस्था (बार्टी) पुणे यांच्या वतीने साताऱ्यामध्ये विविध कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले आहे. दरवर्षी 7 नोव्हेंबर हा दिवस डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचा शाळा प्रवेश दिवस म्हणून साजरा केला जातो. हा दिवस विद्यार्थी दिन म्हणूनही साजरा करण्याचे शासनाने ठरविले असून या निमित्त राज्यभर विविध कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात येते. या वर्षी डॉ. हर्षदीप कांबळे व बार्टीचे महासंचालक सुनील वारे, निबंधक विशाल लोंढे व विस्तार व सेवा विभागाचे प्रमुख डॉ. बबन जोगदंड यांच्या मार्गदर्शनाखाली सातारा येथे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर ज्या शाळेमध्ये शिकले त्या श्रीमंत छत्रपती प्रतापसिंह हायस्कूल जुना राजवाडा सातारा येथे शाळा प्रवेश दिनानिमित्त विविध कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले आहे. सकाळी आठ वाजता महाविद्यालयीन शालेय विद्यार्थ्यांची 'समता रॅली' आयोजित करण्यात येणार आहे. ही रॅली प्रतापसिंह भोसले या शाळेपासून डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या पुतळ्यापर्यंत जाईल. त्यानंतर दुपारी 1.00 वाजता पत्रकार अरुण जावळे यांचे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या शाळा प्रवेश दिनासंदर्भात व्याख्यान आयोजित करण्यात आले आहे. त्यानंतर दुपारी दोन वाजता महाराष्ट्रातील प्रसिद्ध असलेल्या कवयित्री रमणी प्रजेंट्स निमंत्रित कवींचे एक वैचारिक कवी संमेलन 'कविता बाबासाहेबांच्या' आयोजन करण्यात आले आहे. हे कवी संमेलन आकाश आप्पा सोनवणे यांच्या अध्यक्षतेखाली होणार आहे. त्याचबरोबर डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर प्रशिक्षण व संशोधन संस्थेच्या वतीने वाचकांना महापुरुषांच्या जीवनावरील ग्रंथ सवलतीच्या दरात उपलब्ध करून दिले जाणार आहेत. सवलतीच्या दरात विक्री बुक स्टॉल लावण्यात येणार आहे. या कार्यक्रमाचा मोठ्या संख्येने नागरिकांनी विद्यार्थ्यांनी लाभ घ्यावा, असे दिलीप वसावे जिल्हा प्रकल्प अधिकारी सातारा समतादूत राहुल गंगावणे विशाल कांबळे यांनी बार्टीच्या वतीने आवाहन केले आहे.

तथागत बुद्धाने कालामांना दिलेला उपदेश हेच बौद्ध धम्माचे सार आहे : राजकुमार जवादे

चंद्रपूर : तथागत गौतम बुद्ध धम्म उपदेश करण्यासाठी एके दिवशी कालामांच्या केसपुत्त या गावात पोहोचले. कालामांनी तथागत बुद्धांचा यथोचित सन्मान करून त्यांना आसनस्थ केले. तथागतांना उद्देशून कालिमांनी प्रश्न केला की, आमच्याकडे अनेक श्रमण आणि ब्राम्हण येतात आणि आम्ही जे सांगितले तेच सत्य मानण्यात यावे असा आग्रह करतात तेव्हा आम्ही कोणाचे सत्य मानायचे यावर मार्गदर्शन करावे. यावर तथागत म्हणाले, जे केवळ पुष्कळ लोक सांगतात म्हणून त्यावर विश्वास ठेवु नका, जी बाब एखाद्या धर्म पुस्तकात आहे म्हणून त्यावर विश्वास ठेवु नका, जे केवळ एखाद्या शास्त्रानुसार आहे म्हणून मान्य करु नका, एखाद्या आचार्यांने सांगितले म्हणून त्यावर विश्वास ठेवु नका तर जी बाब आपल्याला स्विकारायची आहे ती विज्ञाननिष्ठ, तर्कनिष्ठ, बुद्धीनिष्ठ, बहुजन हिताय बहुजन सुखाय, म्हणजेच सर्वांच्या हिताची आहे काय या चार कसोट्यांवर खरी उतरत असेल तरच त्याचा स्वीकार केला पाहिजे व हेच आम्हाला डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी दिलेल्या बौद्ध धम्माचे सार आहे असे स्पष्ट प्रतिपादन बहुजन एम्प्लॉइज फेडरेशन ऑफ इंडियाचे राष्ट्रीय अध्यक्ष राजकुमार जवादे यांनी केले. ते दि. 4 नोव्हेंबर 2025 ला मूल तालुक्यातील बौद्ध विकास मंडळ समस्त मूल शहरद्वारे आयोजित 21 वा बुद्धगिरी वर्धापन दिनानिमित्त बुद्धगिरी टेकडी मूल येथील समारंभात प्रमुख वक्ते म्हणून बोलत होते. याप्रसंगी नागपूर येथील समता सैनिक दल आणि रिपब्लिकन पार्टीचे व्याख्याते प्रशिक आनंद, बहुजन एम्प्लॉइज फेडरेशन ऑफ इंडियाचे राष्ट्रीय संघटन सचिव प्रा. डॉ. टी. डी. कोसे, उपजिल्हा रुग्णालय मूलचे वैद्यकीय अधिक्षक डॉ. बंडू रामटेके, विषमता निर्मूलन समिती मूलचे अध्यक्ष हिरालाल भडके इत्यादी मान्यवरांनी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी सांगितलेल्या बौद्ध धम्मानुसारच आमची वाटचाल असायला हवी असा संदेश उपस्थित धम्म बांधवांना दिला. बुद्धटेकडी मूल येथील या वर्धापन दिनानिमित्त आयोजित कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान मूल नगर परिषदेचे माजी नगरसेवक विनोद निमगडे यांनी भुषविले. या कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक पुरूषोत्तम साखरे, संचालन पुजा रामटेके तर आभार प्रदर्शन भारतीय बौद्ध महासभा महिला शाखेच्या उषा दुर्गे यांनी केले कार्यक्रमाला मूल तालुक्यातील असंख्य बौद्ध बांधव उपस्थित होते.

अजिंठा लेणीच्या कलाकारांचे मुख्यालय लेणापूर : जयसिंग वाघ

जळगाव : अजिंठा लेणी ही स्थापत्य, शिल्प आणि चित्र या तीनही कलांचा उत्कृष्ट संगम असून, तिच्या निर्मितीमागे त्या काळातील असंख्य कलाकारांचे अथक श्रम आहेत. तथापि, हे कलाकार कोठले होते, कुठे राहत होते याविषयी ठोस पुरावे उपलब्ध नव्हते. या संदर्भात प्रसिद्ध साहित्यिक जयसिंग वाघ यांनी मत व्यक्त करताना म्हटले की, लेणीच्या कलाकारांचे मुख्यालय आजचे लेणापुर गाव होते. ते 5 नोव्हेंबर रोजी अजिंठा हाउसिंग सोसायटी, जळगाव तर्फे अजिंठा लेणीच्या व्ह्यूपॉइंटवर आयोजित कार्यक्रमात मार्गदर्शन करत होते. वाघ यांनी सांगितले की, सुमारे सत्तर वर्षांपूर्वी लेणापुर गावातील एका जुन्या विहिरीत छन्नी, घन, हातोडा, घमेले, पहार, कढई, सराटा आदी कामाचे अवजारे सापडले होते. या वस्तूंवरून हे कलाकार लेणीच्या काळात लेणापूर येथे राहत असावेत, असे दिसते. वाघ पुढे म्हणाले की, लेणापूर गावाचे नाव अजिंठा लेणीवरूनच पडले असून, या गावातूनच लेणीकडे जाणारी पायवाट जाते. लेणीचे काम पूर्ण झाल्यानंतर हे कलाकार गाव सोडून गेल्यानंतर जवळपास 1500 वर्षे हे गाव ओस पडले होते. 2011 च्या जनगणनेनुसार लेणापूरची लोकसंख्या फक्त 450 असून, आजही ती 1500 च्या आत आहे. अनेक मूलभूत सुविधांपासून गाव वंचित असल्याने अजिंठा लेणीच्या कलाकारांच्या स्मृतींना उजाळा देणारे स्मारक शासनाने उभारावे, असे आवाहन त्यांनी केले. या कार्यक्रमास अध्यक्ष म्हणून डॉ. उल्हास तासखेडकर उपस्थित होते. विजया शेजवळे, ॲड. आनंद कोचुरे, पी.डी. सोनवणे, दिलीप तासखेडकर, ललित महीरे, डी.एम. भालेराव, नूतन तासखेडकर आणि उज्वला तायडे यांनी मनोगते व्यक्त केली. कार्यक्रमाचे संचालन केंद्रीय शिक्षिका ज्योती भालेराव यांनी केले. प्रास्ताविक दिलीप सपकाळे, परिचय चेतन नन्नवरे, स्वागत सुमन बैसाणे, सुनंदा वाघ आणि मयुरी तासखेडकर यांनी केले, तर आभारप्रदर्शन कविता सपकाळे यांनी केले. कार्यक्रमाच्या प्रारंभी सिंधू तायडे, वर्षा कोचुरे, पूजा कोचुरे, दीक्षा तासखेडकर आणि टिना सोनवणे यांनी सामूहिक बुद्धवंदना सादर केली. मीनाक्षी आणि दिव्या तायडे यांनी विनोदी सादरीकरण केले. शेवटी आरती सोनवणे, प्रियंका सपकाळे, जमुणा साळवे, वत्सला वानखेडे, साधना हिरोळे आणि आशा सपकाळे यांनी बुद्ध व भीमगीते सादर करत कार्यक्रमाची सांगता केली. या कार्यक्रमास जळगाव शहरासह परिसरातील बौद्ध उपासक आणि उपासिका मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

स्थानिक निवडणुकांत रिपब्लिकन लोकशाही मोर्चा, ओबीसी बहुजन आघाडी व गोंडवाना गणतंत्र पार्टी एकत्र लढणार!

नागपूर : विविध रिपब्लिकन गट, सामाजिक संस्था आणि कामगार संघटना यांच्या समन्वयातून गठीत रिपब्लिकन लोकशाही मोर्चा तसेच ओबीसी बहुजन आघाडी (प्रकाश अण्णा शेंडगे) आणि गोंडवाना गणतंत्र पार्टी यांनी संयुक्तपणे येणाऱ्या सर्व स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुका लढवण्याची घोषणा केली आहे. कामगार नेते अरुण गाडे आणि ओबीसी नेते प्रा. रमेश पिशे यांनी घेतलेल्या पत्रकार परिषदेत या आघाडीची अधिकृत घोषणा करण्यात आली. प्रचार अभियानाची सुरुवातही झाली असून कामठी नगर परिषदसह विविध नगर पंचायत निवडणुकांत ही आघाडी संयुक्त उमेदवार उभे करणार आहे. या पत्रकार परिषदेत नेत्यांनी सांगितले की, देशात वाढते अराजक, मागासवर्गीयांवरील अन्याय, 2 सप्टेंबरच्या ओबीसीविरोधी जीआरसारख्या निर्णयांमुळे आणि शिक्षण, रोजगार व सुरक्षेच्या क्षेत्रात निर्माण झालेल्या समस्या लक्षात घेता संयुक्त संघर्ष अनिवार्य आहे. सर्वोच्च न्यायालयाच्या न्यायाधीशांवरील हल्ल्याच्या घटनांमुळे लोकशाही धोक्यात आली आहे आणि पुन्हा पेशवाईसदृश परिस्थिती निर्माण होऊ पाहत आहे. आंबेडकरी आणि परिवर्तनवादी विचारांचे अनेक पक्ष सत्तेच्या समीकरणांमध्ये अडकून पडल्याने मागासवर्गीय समाजासाठी ठोस राजकीय ताकद निर्माण झाली नाही, असेही नेते म्हणाले. त्यामुळे या निवडणुका परिवर्तनासाठी निर्णायक ठरतील, असा विश्वास त्यांनी व्यक्त केला. या पत्रकार परिषदेत जनार्दन मुन, प्रा. मधुकर उईके (आदिवासी एम्प्लॉयी फेडरेशन), अनिरुद्ध शेवाळे (आंबेडकरी प्रबोधनकार), गंगाताई टेकाम (गोंडवाना गणतंत्र पार्टी), कॉम्रेड राजेंद्र साठे, प्रताप पटले (संभाजी ब्रिगेड), प्रा. एम.एस. वानखेडे, रवि पोथारे, राजेश ढेंगरे, मुकुंद मेंढे, सुगत रामटेके आणि इतर पदाधिकारी उपस्थित होते.

महत्वाचे

इंद्रधनुष्य स्पर्धेसाठी विद्यापीठाची चमू रवाना

नागपूर : कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ जळगाव येथे 5 ते 9 नोव्हेंबर 2025 दरम्यान आयोजित आंतर विद्यापीठ इंद्रधनुष्य स्पर्धेसाठी राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठाची चमू रवाना झाली आहे. कार्यकारी कुलगुरू डॉ. माधवी खोडे चवरे (भाप्रसे) यांच्या उपस्थितीत विद्यापीठाचा संघ जळगाव करिता रवाना झाला. इंद्रधनुष्य स्पर्धेत विविध कला प्रकारातील स्पर्धांमध्ये विद्यापीठातील 36 विद्यार्थी सहभागी होणार आहे. महाराज बाग चौक स्थित विद्यापीठाच्या छत्रपती शिवाजी महाराज प्रशासकीय परिसरातील दीक्षांत सभागृहात आयोजित कार्यक्रमाला कुलसचिव डॉ. राजू हिवसे, विद्यार्थी विकास विभाग प्रभारी संचालक डॉ. विजय खंडाळ, ललित कला विभाग प्रमुख डॉ. संयुक्ता थोरात, सांस्कृतिक समन्वयक प्रकाश शुक्ला यांची प्रामुख्याने उपस्थिती होती.

कलावंतांच्या हितासाठी विविध योजनांचा लाभ घेण्याचे आवाहन

नागपूर : कलावंताच्या हितासाठी राष्ट्रसंतांच्या विचार कार्याला समर्पित गावखेडे तांडेवाड्यातील तळगाळातील सर्व गोरगरीब सर्व धर्मीय कलावंताचे जिवन सुखमय करण्यासाठीचा संकल्प कलावंत संघटनेने केले आहे. समस्त कला प्रवर्गातील संघटीत, असंघटीत नोंदणीकृत कलावंत सांस्कृतिक भजनी मंडळ आणि वारकरी भक्ती संप्रदायाशी संबधीत कलावंत, चित्रपट व नाट्य क्षेत्रातील कलाकार, साहित्यीक आदींना विनम्र आवाहन करण्यात आले आहे.

नागपूरची जान्हवी मेश्राम मीस टिन इंडिया सायनिंग स्टार अवार्ड 2025 ने सन्मानित

संवादमित्र चित्तरंजन चौरे, नागपूर : नुकत्याच दिल्ली येथील स्टेलर्स अली क्लब येथे झालेल्या ऑल इंडिया टिन एजर्स सायनिंग स्टार अवार्ड स्पर्धेत नागपूरच्या जान्हवी मेश्राम ला 'मीस टिन इंडिया सायनिंग स्टार अवार्ड 2025'ने सन्मानित करण्यात आले. भारताच्या विविध भागांतून आलेल्या पंधरा हजार स्पर्धकातून छाननी स्तरावर 98 स्पर्धक निवडण्यात आले त्यात जान्हवीचा समावेश होता. रॅम्पवर जान्हवीने आपला आत्मविश्वास,? आकर्षक व्यक्तीमत्व, टेलेन्ट व बोलण्यातील कसब या जोरावर सर्व जॅजेस चे मन जिंकले.व तिला हा मानाचा अवार्ड बहाल करुन 'नागपूर सीटी ॲम्बेसीडर 2025' पण घोषित करण्यात आले. या स्पर्धेचे जॅजेस होते प्रसिद्ध सीनेतज्ञ इम्रान खान, अयुब खान, ठाकूर अनुप सिंग मुंबई, व रॅम्पगुरु मीस संबिता बोस. 17 वर्षिय जान्हवी ही पोरवाल कॉलेज ची विद्यार्थिनी असून महाअंनिसचे कार्यकर्ता माधुरी मेश्राम व प्रणय मेश्राम यांची सुपुत्री व प्रसिद्ध कराटे चॅम्पियन आहे. जान्हवी या यशाचे श्रेय आईबाबांची प्रेरणा व डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या शिकवणीला देते. या अवार्ड मुळे जान्हवीने आईबाबाचा सन्मान व शहराचा नावात मानाचा तूरा रोवला. जान्हवीचे सर्वत्र कौतुक व अभिनंदन होत आहे.

बसपाचे गुरुनानकांना अभिवादन

नागपूर : बहुजन समाज पार्टी ने गुरुनानक जयंती निमित्ताने कही हम भूल न जाये या राष्ट्रीय अभियानांतर्गत आज गुरुनानकपुरा अशोक नगर येथील गुरुद्वारात गुरुनानक देव यांच्या 556 व्या गुरुपर्व निमित्त बसपाचे माजी नगरसेवक संजय जयस्वाल, प्रदेश मीडिया प्रभारी उत्तम शेवडे, जिल्हा महासचिव चंद्रशेखर कांबळे, उत्तर नागपूर बसपाचेचे महासचिव सुबोध साखरे यांच्या प्रमुख उपस्थितीत अभिवादन केले.

विद्यापीठात ट्रान्सरेल कंपनीचा प्लेसमेंट ड्राईव्ह

अव्यावसायिक अभ्यासक्रमातील विद्यार्थ्यांना संधी

संवादमित्र, जयंत साठे, नागपूर : राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज, नागपूर विद्यापीठात देशातील नामांकित अशा ट्रान्सरेल कंपनीचा प्लेसमेंट ड्राईव्ह महाराज बाग चौक येथील दीक्षांत सभागृहात मंगळवार, दि. 4 नोव्हेंबर 2025 रोजी पार पडला. या प्लेसमेंट ड्राईव्हमधून अव्यावसायिक अभ्यासक्रमातील विद्यार्थ्यांना रोजगाराची संधी विद्यापीठाने उपलब्ध करून दिली.

छत्रपती शिवाजी महाराज प्रशासकीय परिसरातील दीक्षांत सभागृहात प्लेसमेंट ड्राईव्ह शुभारंभ कार्यक्रमाला कुलसचिव डॉ. राजू हिवसे, अधिसभा सदस्य सुनील फुडके, विद्यापीठ रोजगार व प्रशिक्षण अधिकारी डॉ. भूषण महाजन, भारत सरकारच्या रोजगार व श्रम मंत्रालयाचे यंग प्रोफेशनल राजभूषण श्रीवास, ट्रान्सरेल कंपनीच्या लेखा वित्त विभागातील तांत्रिक अधिकारी शंभुनाथ झा, राकेश डेकाटे, संदीप गाडगे, एच. आर. विभागातील ॲडिशनल जनरल मॅनेजर दीपक मेहूरकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली रेणू जोशी, प्रांजल निखाडे, रोजगार व श्रम मंत्रालयातील कनिष्ठ लिपिक अक्षय डायरे, रोजगार कक्ष अधिकारी अश्विनी सावरकर यांच्यासह विजय वासेकर यांची प्रामुख्याने उपस्थिती होती. 2023, 2024 व 2025 या शैक्षणिक सत्रातील बीकॉम आणि एम कॉम या अव्यावसायिक अभ्यासक्रमातील विद्यार्थ्यांसाठी या प्लेसमेंट ड्राईव्हचे आयोजन करण्यात आले. बीकॉम विद्यार्थ्यांना वार्षिक 3 लाख रुपये तर एमकॉमच्या विद्यार्थ्यांना 3.50 लाख रुपये पॅकेज प्राप्त होणार आहे. या सोबतच प्रत्यक्ष कार्यस्थळावर कार्य करणाऱ्या निवड झालेल्या विद्यार्थ्यांना मोफत निवासाची सुविधा देखील उपलब्ध करून दिली जाणार आहे. या प्लेसमेंट ड्राईव्ह करिता 145 विद्यार्थ्यांनी नोंदणी केली तर यावेळी प्रत्यक्ष 50 च्या आसपास विद्यार्थ्यांनी उपस्थिती दर्शवली. मुलाखत घेतल्यानंतर देशातील नामांकित अशा ट्रान्सरेल या कंपनीकडून विद्यार्थ्यांची निवड केली जाणार आहे.

आम्ही भारतीय नसल्याचा दाखला द्या : शेतकऱ्याचे अर्ज

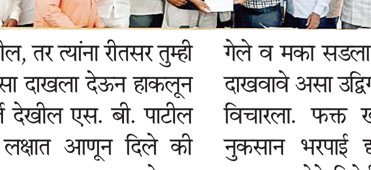

संवादमित्र अनिलकुमार पालीवाल, नागपूर : चोपडा : राज्यातील नुकसानग्रस्त शेतकऱ्यांना 35000 कोटींचे पॅकेज, मात्र त्या यादीत आधी समाविष्ट करून दोनच तासात चोपडा तालुक्याला वगळले, त्यासाठी सरकारने कोणत्याच प्रशासकीय प्रक्रियेत न जाता हे तालुके वगळले, ती चूक लक्षात आल्यावर देखील ती दुरुस्त करण्याऐवजी चोपड्यात दुष्काळच नाही त्यासाठी ना मदत ना पंचनामे. सरकार जाणीवपूर्वक हे करीत असून येथील शेतकरी त्यांना भारतीय वाटत नसतील, तर त्यांना रीतसर तुम्ही आमचे नागरिक नाहीत असा दाखला देऊन हाकलून लावा यासाठी रीतसर अर्ज देखील एस. बी. पाटील यांनी दिला. प्रशासनाला लक्षात आणून दिले की चोपडा तालुक्यात एकूण 64000 हेक्टर लागवडीयोग्य क्षेत्रातील फक्त सात ते आठ हजार केळी असते व फक्त 700 हेक्टर ऊस आहे. म्हणजे एकूण 55000हेक्टर वर कापूस, मका, उडीद, मूग आहे. कापूस फुलावर असताना व मका निसवणीत असताना 15 दिवसाचा पावसाचा खंड पडला म्हणून जे नुकसान झाले ते भरून निघू शकत नाही. कापसाला पाणी देण्याची सोय असली तरी त्या काळात ते देता येत नाही, कारण जर ट्यूबवेलचे पाणी भरले व नंतर पाऊस आला तर संपूर्ण फुलगळ होते व फक्त हिरवेपणा असतो, त्यामुळे सोय असताना देखील पाणी देता येत नाही. म्हणून पावसाचा खंड केव्हा यावर खूप काही अवलंबून असते. तसेच वेचणी काळात प्रचंड पाऊस व संपूर्ण महिनाभर ढगाळ वातावरण त्याने कापसाचे बोंड उलले नाही व बोंड अळी सारखे रोगाला ते बळी पडते हे कोण सांगणार सरकारला. त्यासोबत ऑक्टोबर महिन्यातील सतत 9 दिवस अवकाळी पावसाने पूर्ण कापूस काळवंडला, सरकी सडली जिच्यामुळे कापसाला वजन मिळते व भाव मिळतो. तेच गेले व मका सडला. कुठे उत्पादन आले हे सरकारने दाखवावे असा उद्विग्न प्रश्न देखील प्रशासनाला आज विचारला. फक्त खोट्या घोषणा करून प्रत्यक्षात नुकसान भरपाई द्याव्या लागू नये, यासाठी जर प्रशासन खोटे रिपोर्ट करण्यासाठी असेल, तर त्यांनी सरळ आम्हाला तुम्ही भारताचे नागरिक नाहीत असा सांगून तसा दाखला द्यावा म्हणजे 'ना रहेगा बास ना बजेगी बासरी', अशी भावना देखील यावेळी व्यक्त केली. निवेदन तहसीलदार भाऊसाहेब थोरात यांनी स्वीकारले. यावेळी एस. बी. पाटील, डॉ. सुभाष देसाई, डॉ. रवींद्र निकम, भगवान पाटील, कुलदीप पाटील, अजय पाटील, मोहन पाटील, सतीश पाटील, चंद्रकांत पाटील, नारायण पाटील यांचेसह असंख्य शेतकरी उपस्थित होते.

PROPERTY FOR SALE

Prime Land with Construction for Sale

Wela (Hari), Shankarpur Road, Nagpur (Gramin)

Perfect for Educational Institutions:

Area 0.46 hectares (50,000 Sq. Ft) with construction around 35000 Sq. Ft., Ideal for Schools, College, Training Center, Residential Tution College, Hotel, Hostel, Ambusman Park

Contact : Sulay 9860361121

बहुजन सौरभ प्रकाशक, संपादक, मालक, मुद्रक सिध्दार्थ जीवन कांबळे यांनी देश प्रेस पब्लिकेशन, E-30/2, इंडस्ट्रीयल एरिया, सोनेगाव (सीम), हिंगणा, एम.आय.डी.सी., नागपूर - 440016 येथे मुद्रित केले व 9/2, स्वराज कॉलनी, मेडिकल कॉलेजच्या मागे, नागपूर-440027, येथे प्रकाशित केले. **RNI No. MAHMAR 2020/84035** Printed, Owner by Siddharth Jiwan Kamble, Publisched at 9/2 Swaraj Colony, Behind Medical College, Nagpur 440027, Printed at M/S Desh Publication, E-30/2, Industrial Area, Sonegaon (SEEM), Hingna, MIDC, Nagpur-440016, Editor Siddharth Jiwan Kamble Email: bahujansaurabh@gmail.com Mobile: 9422860648